

GENÇLİK ARAŞTIRMALARI **HABER BÜLTENİ**

Yeni Ne Var?

KUDÜS RAPORU

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir."

(İsra Suresi,1)

"Andolsun, Zikir'den (Tevrat'tan) sonra Zebur'da da, 'yere muhakkak benim iyi kullarım varis olacaktır diye yazmıştık."

(Enbiya Suresi,105)

"(İbâdet için) şu üç mescidden başkasına yolculuk edilmez: el-Mes-cidü'l-Harâm, Mescidü'r- Rasûl (Mescid-i Nebevî) ve Mescidü'l-Aksâ."

Hiz. Muhammed (SAV)

KUDÜS'Ü
KAZANMAK,
KALBİ
KAZANMAKTIR

Kudüs, ümmetin haremidir.
Kudüsü korumak ise
hepimizin görevidir. Ümmet
Kudüs'e sahip çıkma
iradesini kuşandıkça,
hayat yeniden anlamını
bulacaktır.

Hiz. Davut, Talut'un ordusunda küçücük bir çocuk iken herkesin korkudan savaşmak istemediğı Calut'un karşısına çıkıp, onu elindeki sapan taşıyla öldürdüğü zaman gücün pazudan önce yürekte olduğunu bize öğretmişti.

Hiz. Süleyman Mescid-i Aksa'yı inşa ettiğı zaman kendi kavminin orada kan döküp zulüm ve fesat çıkarmasını beklemiyordu.

Hiz. Musa içinde konduğu sanduka ile Firavun sarayına ulaştığı bebek halindeyken kavminden ümitliydi, kavmiyle beraber kızıldenizi geçerken ve Tih çölünde yaşadığı ihanetleri görünce bu umudu belki de kaybolmuş, kavminin ihanetleri onu üzmüştü.

Rochel Corrie, Filistinli çocukları korumak için tankın önüne çıkıp bedenini masumlara siper ederken, asil bir tavır ortaya koymuş, canını insan kardeşlerine feda etmişti.

Eline aldığı taşları katil sürüsüne fırlatan Nobel ödüllü Edward Said, kendisine neden taş atıyorsun diye soranlara;

"Çocuğum bir gün bana, 'baba savaşta ne yaptın' diye sorarsa ona alçaklığa, haksızlığa taş attım diyeceğim" diyerek insanlığın ölmediğini ortaya koymuştu.

Mescid-i-Aksa

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu
Varıp eşiğine alnımı koydum
Sanki bir yer altı nehri çağlıyordu
Gözlerim yollarda bekler dururum
Nerde kardeşlerim diyordu bir ses
İlk Kiblesi benim ulu Nebi'nin
Unuttu mu bunu acaba herkes
Burak dolanırdı yörelerimde
Mi'racı yol veren hız üssü idim
Bellidir kutsallığım şehir ismimden
Her yana nur saçan bir kürsü idim
Hani o günler ki binlerce mü'min
Tek yürek halinde bana koşardı
Hemşehrim nebi'ler yüzü hürmetine
Cevaba erişen dualar vardı
Şimdi kimsecikler varmaz yanıma
Mü'minde yoksunum tek ve tenhayım
Rüzgarlar silemez gözyaşlarımı
Çöllerde kayıp bir yetim vâhayım
Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür müslümana selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu

Mehmet Akif İnan

Ayaklarına Bir Kudüs Gücü Gelsin

Tûr Dağını yaşa
ki bilesin nerde Kudüs
ben Kudüs'ü kol saati gibi taşıyorum.
ayarlanmadan Kudüs'e
boşuna vakit geçirirsin
buz tutar
gözün görmez olur.
gel
anne ol
çünkü anne
bir çocuktan bir Kudüs yapar. adam
baba olunca
içinde bir Kudüs canlanır.
yürü kardeşim
ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin.

Nuri Pakdil

***Kudüs, Müslümanların
Kırmızı Çizgisidir.***

5 Aralık 2017 Ankara/TBMM

***Doğu Kudüs, Filistin'in başkentidir,
Filistin'i tanıyoruz.***

13 Aralık 2017 İslam İşbirliği Teşkilatı Zirvesi Karar Bildirgesi

*Peres, sesin çok yüksek çıkıyor.
Biliyorum ki sesinin benden
çok yüksek çıkması bir
suçluluk psikolojisinin gereğidir.
Öldürmeye gelince, siz öldürmeyi
çok iyi bilirsiniz. Plajlardaki
çocukları nasıl öldürdüğünüzü,
çok iyi biliyorum.*

29 Ocak 2009 Davos/İsviçre

BÖLÜM 1

KUDÜS KRONOLOJİSİ

**M.Ö. 10,000'DEN
KUDÜS'ÜN FETHİNE**

Millattan Önce

10.000-8.000

8.000-6.000

6.000-4.000

Natufian Kùltürler

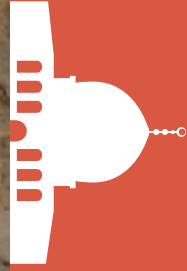
Ekonomik ilişkilere dayalı ilk toplumlar. İlk kez Filistin, Ürdün ve Lübnan'da görüldü. Antropologlar bu toplulukları Natufian kùltürler olarak adlandırır.

Prepottery Neolitik

Prepottery Neolitik (çanak çömlek öncesi neolitik) dönem. Prepottery, Neolitik çağda Anadolu ve Levanten bölgelerini işaret eder. Bu dönemde Filistin ve Suriye'de tarım gelişmiş, hayvanlar evcilleştirilmiş ve yerleşik yaşama geçilmiştir.

Neolitik Dönem

Çanak çömlek yapabilen kùltürlerin yerleşik olarak yaşadıkları kentlerin bulunduğu dönem.

KUDÜS RAPORU

15

4.000-3.000

3.000-2.700

2.700-2.200

Yerleşik Hayat

Yerleşik yaşamın başlangıcı. Küçük köylerden büyük köylere doğru gelişim. Maddi araç gereçteki değişikliklerle birlikte Neolitik Çağdan Kalkolitik Çağa geçiş.

Mısır Hanedanları

Mısır'ın 1 ve 2. Hanedanlık devirleri. Mısır'ın bölgeye daha fazla müdahil olur. Kral Menes'ten kalan Annalarda (kralların tanrılara hesap vereceklerini düşünerek yıllık olayları kaydettikleri tarihi belgeler) Asyatikleri, doğuyu cezalandırmaktan söz edilir.

Erken Bronz Çağ

Filistin'de yaylacılığın gelişimi. Mısır'ın silahlı güçlerinin Filistin'i yağmalaması.

Millattan Önce

1.950-1.850

1.850-1.650

1.650-1.550

Levant Kültürler

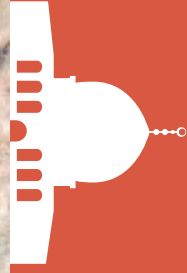
Yeni bir kültürel çağa geçiş. Levant (Doğu Akdeniz) kültürünün ortaya çıkışı.

Ameriler ve Hiksoslar

Amoriler ve Hiksosların egemenliği. Filistin nüfusu bu dönemde 100 binden 140 binlere çıkmıştır. Şehirlerin surlarla çevrilişi. Filistin ve Suriye'nin Amoriler tarafından Mısır'a düşmanca bir tutum almaya zorlanması.

Hiksos Egemenliği

M.Ö. 17. yy'da Hiksos Hanedanlığının egemenliği. Ancak Amorilerin güçlü yönetimi nedeniyle egemenliğini Filistin içlerine kadar ilerletemediği düşünülmektedir.

KUDÜS RAPORU

17

1.550-1.500

1500

Bronz Çağının Sonu

Bronz Çağının sonuna doğru şiddetli bir yıkım. Filistin ve güney Suriye'de kazı çalışmaları büyük kentlerde yıkım olduğunu ortaya koyar. Hiksos'un Mısır'dan çıkarılışı. Bronz Çağının da sona erişi. Mitanni krallığının ve Mısır'ın 18. Hanedanlığının yükselişiyle birlikte Suriye-Filistin'de de yeni bir dönem.

Mittani Mısır Savaşı

Mittanilerle Mısırlılar arasında Suriye konusunda savaş. Thutmose III (1504-1452), Mittanilerin müttefiki Huru kralları federasyonunu mağlup edişi. Mısır'ın, Bereketli Hilal'i işgal etmesi. Ken'an illerinin kasıtlı olarak yıkılışı. Nüfusun önemli bir kısmının yerlerinden edilişi. Mısırlıların Filistin'de Apiru ve Şasu (göçebelerle) halkı ile karşılaşması.

Göbeklitepe

Medeniyetin Başaklandığı Yer: Natufian Kültür

Son dönem antropolojik çalışmalarda elde edilen bir takım bulgular, insanların çok eski çağlardan itibaren hayvanları evcilleştirdiğini, tarımla uğraştığını, yerleşik hayata geçtiğini ve ilkel el aletleri yaparak yaşamlarını idame ettirdiklerini ortaya koymuştur. Dahası Fransa'daki Chauvet mağarasında 32 bin yıl öncesine ait mağara çizimleri, bugünkü müzik sistemindeki 7 notaya uygun yapılmış flüt fosili, Urfa'da bulunan Göbeklitepe'deki boyları 4-6 metre arasında değişen heykeller, İsrail'in Hayfa kenti Rakafet mahallesinde M.Ö. 11 bin yıl öncesine ait bir mezarlıkta adaçayı ve sırça otu olduğu kanıtlanan çiçeklerin varlığı Natufian kültürlerin varlığının en önemli delilleri olarak sayılmaktadır. Natufian kültürlerin varlığı evrim kuramının varsayımlarını ortadan kaldıracak nitelikte önemli bulunmaktadır.

Urfa Göbeklitepe Natufian Kültüre dair ülkemizin ve dünyanın sahip olduğu en önemli delilerdendir. Bundan dolayı da UNICEF Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dahil edilmiştir. Göbeklitepe, Mısır Piramitlerinden bile 7500 yıl daha eski bir tapınaktır. Böylesi büyük sütunların yapılmış olması tapınağın çevresinde kalabalık insan topluluklarının olması gerektiğini düşündürmektedir. Bu durum insanların avcı ve toplayıcı kabileler halinde yaşadığı fikrine meydan okur niteliktedir. Ayrıca buğdayın ilk kez burada ekildiğinin tespit edilmesi, kayaların tapınak bölgesine 2 km uzaklıktan el arabalarıyla taşınması insanlığın en baştan beri yerleşik bir hayat sürdürdüğünün önemli göstergelerini oluşturmaktadır.

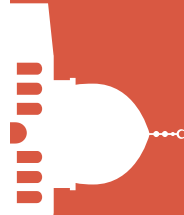
Hazreti İbrahim'in Filistine Gelişi (M.Ö 1650)

Hazreti İbrahim'in Kudüsteği hayatıyla ilgili veriler çoğunlukla anlatıya dayanır. Allah'ın emriyle hazreti İbrahim Filistine gelmişti. Kudüsey Yafa kapısından girmişti ve bu kapıya, Osmanlılar döneminde Hazreti İbrahim'in hatıratına hürmeten el-Halil kapısı denmişti. Hazreti İbrahim, sonrasında kendi ismiyle anılacak Hebron yani el-Halil şehrine yerleşir. Hazreti İbrahim'in iki oğlu: İshak ve İsmail Hazreti İbrahim'in hanımı Sareden olan oğlu İshak ile Hacer'den olan oğlu İsmail bugün de Müslüman-Yahudi üstünlük tartışmasında yahudilerin dayandığı gerekçenin temelini oluşturur. Zira yahudiler soylu ve özgür bir kadın olan Sare'den olma İshak soyundan geldikleri için kendilerini üstün; köle bir hanım olan Hacer' soyundan geldikleri için de olma İsmail soyunu köle kabul ederler. Yahudilikteki 'soy anneden gelir' anlayışı da buna dayanır.

Hazreti İshak ve Hz. Yakup

Hazreti İshak'tan sonra oğlu Hz. Yakup MÖ 1400 lü yıllarda peygamberlik yaptı. Hz. Yakup'un 12 oğlu vardı. Hazreti Yusuf bu oğullardan biri iken, yahudilerin isminin dayandığı Yehuda da Hz. Yakup'un oğullarından biri idi. İsrail oğullarının Mısır'a gelişi de, kardeşlerinin kıskançlıkları sebebiyle Hz. Yusuf'u kuyuya atması, geçen bir kervan tarafından çıkarılan Yusuf Peygamberin Mısır'a köle olarak satılmasıyla başlar.

Millattan Önce

1.320-1.260

Altmış yıllık süreçte Şasu hanedanlığının yaşadıkları yerlerde huzursuzluk çıkarmaları. Önemli şehirleri Via Maris yoluyla Necef'e doğru baskılamaları. Mısırlıların 'İsrail' olarak adlandırılan ve Ken'an ilinin bir kısmında yerleşmiş olan bir topluluğun farkında oluşları. Bu topluluğun buraya sonradan mı geldiği yoksa hep mi orada yaşıyor olduğuna dair kaynak yoktur.

1.000-1.200

Deniz İnsanlarının Mısır İmparatorluğunun ve Ken'anın politik varlığını sona erdirdi. Anadolu'daki krallıkların birleşik donanmalar oluşturmak suretiyle Akdeniz sahilindeki krallıklara yaptıkları akınlar aynı zamanda Bronz Çağı'nın da sonuna gelmesine yol açmışlardır.

1.000-587

Şehrin uzun yıllar Yebusiler'in (Kenanilerin bir kolu) egemenliği altında kalışı. Mısır'dan çıkıp çölde 40 yıl kalan Yeşu önderliğindeki İsrailoğullarının kendilerine saldıran Kudüs kralı Adonitsedek ve müttefiklerini mağlup edişi. İsrailoğulları bu galibiyete rağmen şehre girmemişlerdir. Ken'an ili İsrailoğulları arasında pay edilir, Kudüs Bünyamin sıbtına düşer ancak Hz. Davud (a.s.)'a kadar şehir Yebusilerin elinde kalır. Yeşu'nun ölümünden sonra Yahuda ve Simeon kabileleri Kudüs'e saldırır, kralı esir alır, şehri yakarlar ancak Yebusilerin hakimiyeti devam eder.

600

İsrail kralları putperestliğe meyletmiş, peygamberlere zulmetmiş, halk yoldan çıkmış ve neticede kral Yehoyakim döneminde Babil Kralı Nebukadnezar (Buhtunnasr) Kudüs'e girmiştir. Kralı emri altına almış, mabedin değerli eşyalarını beraberinde götürmüştür.

597

Kral, Nebukadnezar'a isyan etmiş, Nebukadnezar da ikinci kez Kudüs'e girmiş, kral Yehoyakin'i ve mabedin kalan eşyalarını Babil'e götürmüştür. Yehoyakin'in yerine Tsedekiya'yı kral yapmıştır.

587

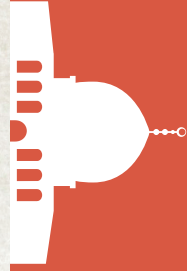
Tsedekya'nın saltanatı döneminde Nebukadnezar'ın üçüncü kez Kudüs'ü kuşatması. Başlayan korkunç bir açlık ve şehrin düşüşü. Kudüs'ün ateşe verilisi. Duvarlar yıkılmış, halkın bir bölümü sürgün edilmiştir. Bazı Yahudi zümreleri Hicaz'da farklı şehirlere yerleştirilmiştir. Kudüs, 50 yıl boyunca harabe bir şehir olarak kalır.

538

Şehir Pers hakimiyetine girer. Pers kralı Şireveyh, Yahudilerin tekrar Kudüs'e dönmesine izin verir. Bu dönemde Zerubbabel şehre dönerek mabedin temellerini atmıştır.

444

Nehemya şehrin duvarlarını tekrar inşa eder. Ezra, Musa (a.s.)'ın şeriatını yeniden kurup Kudüs'ü Yahudiliğin dini merkezi kılar.

KUDÜS RAPORU

21

Makedonyalı Büyük İskender'in şehri alışı. Perslilerin Yahudilere tanıdığı imtiyazları aynen devam ettirmiştir. Mısır'daki Ptolemeos Hanedanı Yahudilerin iç işlerinde özerkliklerini tanıdı.

332

Selefkililerin şehre hakim oluşları. Selefkiler Yahudilerin atalarının kanunları altında yaşamalarına imkan tanıdı.

198

Makkabi isyanlarının başlangıcı. Antiokhos IV. Epiphanes, Yunan heykelleri koyarak mabedi kirlenmiş, isyanlar sonucunda mabed temizlenmiştir.

168

Kudüs'ün Hasmonlu Hanedanlığı tarafından ele geçirilişi. Kudüs, 78 yıl boyunca Hanedanlığın başkenti olarak kalmıştır.

141

Roma İstilas. Şehri kuşatan Pompeus Kudüs'ü işgal ederek şehrin duvarlarının bir kısmını yıktırıştır.

63

Crassus mabedi yağmalamıştır.

54

Partlar şehri ele geçirmiştir.

40

Büyük Herod şehri almış, duvarları onarmış, mabedi yeniden inşa etmiştir. İnşa M.Ö. 20'de başlamış, Hz. İsa (s.a) döneminde de devam etmiştir. Herod kaleyi de sağlamlaştırmış ve Antonia ismini vermiştir. Bu dönemde şehri kuşatan iki duvar bulunmaktadır.

37

Millattan Sonra

Herod Agrippa dönemi. Agrippa şehre üçüncü bir duvar daha inşa ettirmiştir.

42-43

Romalı Titus'un şehri kuşatışı. Mabed ve neredeyse tüm şehir yanmıştır. Titus batı duvarındaki bir bölümle üç kule haricindeki tüm duvarları yıktırıştır. Pek çok Yahudi köle olarak Roma'ya götürülür.

70

İmparator Hadrien'in Kudüs'te putperest bir şehir kurma girişimi. Şehir yeniden inşa edilir ve adı Colonia Aelia Capitolina olarak değiştirilir. Jüpiter Capitolina'ya atfen bir mabed yaptırılır. Merkad-i İsa Kilisesinin alanına da Afrodite Mabedi yapılır. Şehir Yahudilere yasaklanır. Girmeye kalkanlara ölüm cezası konur.

135

Gizemli Deniz İnsanları

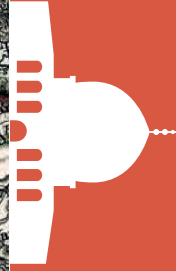
M.Ö. 1200'lü yıllarda Bronz Çağı'nın sona ermesine yol açan Deniz İnsanları binlerce yıllık bir gizeme sahipti. Bu gizem 2017 yılı sonuna doğru çözüme kavuştu. Afyonkarahisar'da bulunan Luvi dilindeki yazıt, gizemli Deniz İnsanlarının Batı Anadolu'ya yaşayan krallıkların Hitit Krallığının yönetimi altındaki kıyı kentlerine saldırmak için bir araya gelmiş bir konfederasyon olduğunu ortaya çıkardı. 10 m uzunluğundaki yazıt Anadolu'daki krallıkların bir araya gelerek birleşik donanmalar oluşturmak suretiyle Doğu Akdeniz'in sahil kentlerine baskın yaptığını anlatmaktadır.

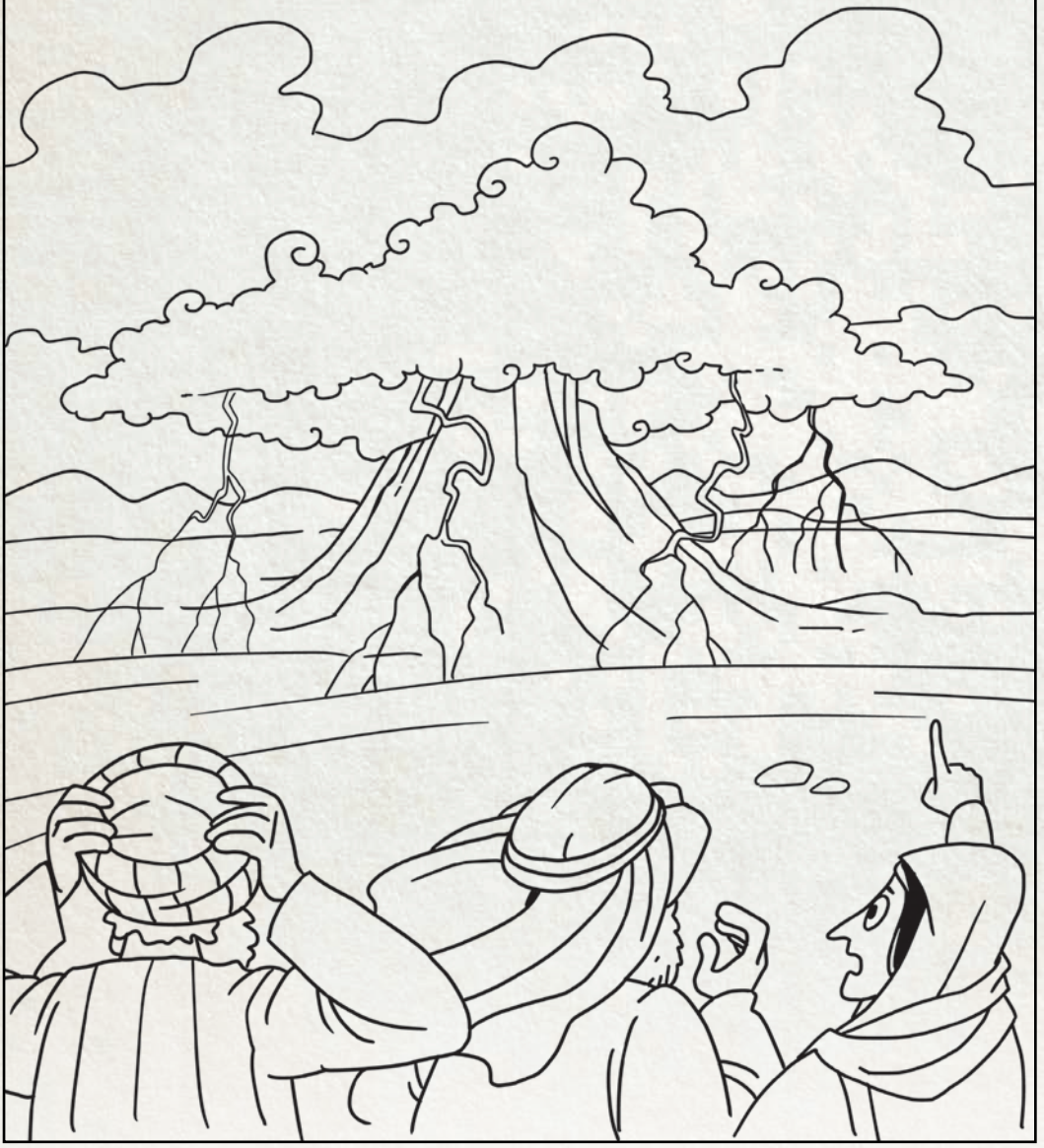
Yazıtın Bronz Çağ krallığı olan Mira kralı Kupanta-Kurunta'nın emriyle M.Ö. 1190 yılında yazdırıldığına inanılıyor. Metin Mira krallığı da dahil Anadolu Uygarlıklarının antik Mısır krallığıyla birlikte pek çok yeri işgal etmiştir. Yazıtı 1878 yılında Fransız arkeolog George Perrot bulmuş ve yazıtı kağıda kopyalamıştır. Yazıtın kopyası 2012 yılında İngiliz tarihçi James Melaart'ın evinde bulunmuştur. Melaart'ın oğlu babasının ölümünden sonra metinleri Luvi Çalışmaları Vakfı'ndan Dr. Eberhard Zangger'e yollamıştır. Yazıt kireçtaşına yazılmış hiyeroglif yazılardan oluşmaktadır.

Via Maris Yolu ve Bereketli Hilal

Via Maris, Mısır'dan başlayarak Ken'an topraklarını kateden ve Şam üzerinden Mezopotamya'ya uzanan ana yolu ifade etmek için kullanılan Latince terim. Roma kaynaklarında geçmeyen bu ifadenin Orta Çağ alimleri tarafından kullanılmış olması muhtemeldir. Bereketli Hilal ise Ortadoğu'da Lübnan, Suriye, Irak, ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesini ve Mezopotamya'yı içine alan ve Ekvatora bakan, şekil itibariyle bir hilale benzediği için bu adı alan coğrafyaya verilen addır.

M.Ö. yaklaşık 13 bin yıl önce dünyanın bazı bölümlerinin buzul çağına girmiş olması insanları yaşamsal ihtiyaçları için arayışlara itmiş, tarımsal üretim ve hayvanların evcilleştirilmesi bu coğrafyada gerçekleşmiştir. Ayrıca Bereketli Hilal insanlığın yerleşik yaşamının ilk başladığı coğrafi mekan olma özelliğine de sahiptir. Terimi ilk kullanan Amerikalı doğubilimci ve arkeolog James Henry Breasted'tir.

Hazreti Musa Dönemi ve Mısırdan Çıkış

"Korkanlar arasından Allah'ın kendilerine lutfunda bulunduğu iki cesur adam şöyle dedi: "Kapıdan üzerlerine hücum edin; oraya girdiğiniz an artık kesinlikle siz galipsiniz. Eğer müminler iseniz ancak Allah'a güvenin." (Maide Suresi, 23. Ayet)

"İsrâiloğulları, "Ey Mûsâ! Onlar orada bulundukları sürece biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız!" dediler." (Maide Suresi, 24. Ayet)

M.Ö 1250'li yıllarda Hazreti Musa Mısır'da köleleştirilmiş olan İsrailoğullarını firavunla girdiği mücadeleyi kazanarak Mısır'dan çıkarmayı başardı. Kendilerine ifade edilen topraklara ulaşmak için süren yolculukta Hz. Musa kavmiyle ilgili pek çok sıkıntı yaşamıştı. Filistine ulaşıldığında orada zorba Amelika halkının olduğunu görürler. Hazreti Musa keşif için yeğeni Hz. Yuşa'yı oraya gönderir. Gerçekten bereketli olan bu topraklarda zorba, yenilmesi güç bir kavim yaşamaktadır.

Şehrin İsimleri

Mısır Metinleri: Kudüs şehrinin adının ilk defa görüldüğü metinlerdir.

Tell Amarna Mektupları: Şehrin adı burada Urusalim ya da Betşalem olarak geçer.

Geç Asur Metinleri: Urusilimmu/Ursalimmu.

İbranice Masoretik Metinler: Masoretik metinler, mesoretler denilen kutsal metin yazıcılarının doğru okuma ve telaffuz için kutsal metinlere yazdıkları satır arası metinler. Bu metinlerde Kudüs'ün ismine Ruşlm/Yruşlym/Yerûşâlayim olarak rastlanır.

Grekçe Metinler: Şehrin Kutsallığına vurgu. Hieorosolyma. (Hieros, kutsal demektir)

Latince Metinler: Jerusalem/Jerosolyma. Bugün Batı dillerinde bu ad kullanılmaktadır.

Diğer İsimler: Yebus, Sion, Dâvûd'un Şehri, Ariel. Adalet Yurdu, Şehir, Barış Şehri, Doğruluk Şehri, Allah'ın Şehri, Orduların Rabbinin Şehri, Mukaddes Şehir.

İrüşalem/Kudşa/İr Hakkodeşİrüşalem: Şehrin orijinal adı. Yârâh kökünden geliyor. İru ile Samilerde tanrı ismi olan Şulmanu ile birleşmesinden ortaya çıkmış olduğu tahmin ediliyor. Kudşa. Ârâmîce. Kuds kelimesinin kökeni. Kelime, şehri değil, mabedi işaret eder.

İr Hakkodeş: Ârâmîce. "Kutsal şehir" şeklinde tercüme edilse de "mabed şehri" olarak tercüme edilmesi daha doğrudur.

10. yy: Karai Bilginler. Kudüs şehrini Beyt'ül Makdis, mabedin bulunduğu alanı da Kuds olarak adlandırmışlardır.

Kuds: Müslümanların şehre verdiği isim. "Bereket, mübarek olmak" anlamına gelir.

Tevrat: Salem. Tevrat'ta geçen Salem şehrinin Kudüs olduğuna dair geleneksel bir görüş söz konusudur. Hz. İbrahim, Kral Melkisedek'le görüşmüş ve dolayısıyla Salem şehri Eski Ahid'de yer almıştır. Tevrat'ta Kudüs ismi hiç geçmez.

Kur'an-ı Kerim: Kur'an'da Kudüs ismi yer almaz. İsra Suresi 1. Ayette "El-Mescidü'l Aksa", Yunus Suresi 93. Ayette "mübevv'e sıdk" ve Maide Suresi 21. Ayette "el-arzü'l mukaddese" tabirlerinin Beytül Mukaddes'in yer aldığı Kudüs Şehrini ya da bütün olarak Filistin topraklarını işaret ettiği ifade edilmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır Beytülmakdis'den el-Mescidü'l Aksa olarak bahsedildiğini, çevresi mübarek kılınmış ifadesiyle de Kudüs'ün kastedildiğini söylemiştir.

İsrailoğulları'nın Kudüs'e Girişi

1) Hz. Davud (a.s.) Dönemi

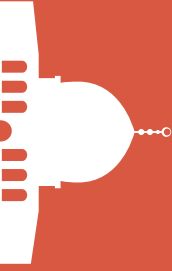
İsrailoğulları Kudüs'e, şehir Hz. Davud (a.s.) tarafından fethedildikten sonra girmişlerdir. Kudüs Hz. Davud (a.s) tarafından fetholunduktan sonra başkent olur. Sion hisarı imar edilir, Hz. Davud (a.s) kendine bir ev yapar, ahid sandığını Kudüs'e getirtir.

Kudüs şehrinin adının ilk defa görüldüğü metinlerdir.

"mübevve'e sıdk" ve Maide Suresi 21. Ayette "el-arzü'l mukaddese" tabirlerinin Beytül Mukaddes'in yer aldığı Kudüs Şehrini ya da bütün olarak Filistin topraklarını işaret ettiği ifade edilmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır Beytülmakdis'den el-Mescidü'l Aksa olarak bahsedildiğini, çevresi mübarek kılınmış ifadesiyle de Kudüs'ün kastedildiğini söylemiştir.

2) Hz. Süleyman (a.s.) Dönemi

Hz. Davud (a.s)'dan sonra oğlu Hz. Süleyman (a.s) Mescid-i Aksa'yı inşa etmiş, kendisine muhteşem bir saray yaptırmış, ahid sandığını mabeddeki özel yerine koymuş, Kudüs'ün etrafına duvar çektirmiştir. Hz. Süleyman (a.s)'ın vefatından sonra krallık ikiye bölünmüş, Kudüs Yahuda krallığının merkezi olmuştur.

3) Rehoboam ve Amatsya Dönemi

Hız. Süleyman (a.s)'ın oğlu Rehoboam'ın krallığında Kudüs'e Mısır Kralı Şişak tarafından savaş açılmış ve mabedin ve kral evinin hazineleri talan edilmiştir. 80 yıl sonra şehir tekrar yağmalanmıştır. Nüfus buna rağmen artmaya devam etmiş ve yeni mahalleler oluşmuştur. Yahuda kralı Amatsya döneminde Kuzey Krallığı Kudüs'e girerek mabeddeki ve kral evindeki değerli eşyaları almıştır.

4) Uzziya -Yotam ve Hizkiya Dönemi

Yahuda kralları Uzziya ve Yotam şehri onarmış, duvarları sağlamlaştırmıştır. Kral Uzziya döneminde bir deprem yaşanmış, Ahaz döneminde Kudüs İsrail kralı tarafından başarısız bir kuşatmaya tanık olmuştur. Kral Hizkiya, Ahaz'ın kapattığı mabedi yeniden ibadete açmış ancak sarayın ve mabedin hazinelerini Asurlulara teslim etmiştir. Asurlular şehri kuşatmış ancak vebadan dolayı başarılı olamamışlardır. Manasse şehri dış duvarlarla çevirmiş ve onarmalarda bulunmuştur.

H. Davud (a.s.) ve H. Süleyman (a.s.) Dönemi

İsrailoğulları tarihinde peygamberlik ve hükümdarlık ilk defa Davud a.s döneminde bir araya gelmiştir. Kuran-ı Kerim'de, Hz. Dâvûd'un yeryüzünde halife kılındığı bildirilir. Onun saltanatının güçlendirildiği, adaletle hükmetmekle emrolunduğu ifade edilir. "Onun hükümlerliğini kuvvetlendirmiş, Ona hikmet ve güzel konuşma vermiştik (Sad Suresi 20. Ayet)." Kitâb-ı Mukaddes'te aktarılanlara göre, Hazreti Davud döneminde İsrâiloğullarını tam olarak yerleşik medeniyete geçirerek, devleti güçlü bir devlet yapısına kavuşturdu.

Kudüs'ü başşehir yapmak suretiyle iktidarı merkezîleştirdi.

Krallığın idaresini belli bir düzene koydu ve ibadetleri sistemleştirdi.

Askeri teşkilatı geliştirdi ve sürekli bir ordu kurdu.

Buna göre Dâvûd, Tanrı'dan aldığı görevi sadakatle yerine getirmiş, krallığına Tanrı'nın İbrâhim nesline vaad ettiği genişliği kazandırdı.

Onun hükümlerliği Fırat sahillerinden Kızıldeniz kıyılarına kadar yayılmıştı. (II. Samuel, 8/3; I. Tarihler, 18/3). (II. Samuel, 8/15; 14/4-22; 15/2-6; I. Tarihler, 18/14).

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Dâvûd'dan, Câlût'u (Golyat) öldürmesi münasebetiyle şu şekilde bahsedilir: "Tâlût'un askerleri Câlût ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dediler: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam tut ve o kâfir millete karşı bize yardım et'. Derken Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar, Dâvûd Câlût'u öldürdü" (el-Bakara 2/250-251).

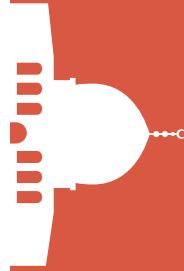
Sapanın Sırrı

Hazreti Musa'dan sonra İsrailoğulları, Mısır ile Filistin arasında yaşayan Calut kumandasındaki Amelika kavmi tarafından yurtlarından edilmişlerdi. Kavmin ileri gelenleri, devrin peygamberinden kendilerine Calut ile savaşmak için bir kumandan tayin etmesini istemişlerdi. O da onlara Talut isminde halkın içinden birini hükümdar ve kumandan tayin etmişti. Zengin olmadığı gerekçesiyle Talut'un hükümdarlığına itiraz ettiler. (Bakara 246-247) "Peygamberleri onlara "O'nun hükümdarlığının alâmeti, içinde rabbinizden bir sekînet, Mûsâ ve Hârûn ailelerinin bıraktıklarından bir bakiye bulunan ve meleklerin taşıdığı sandığın size gelmesidir" dedi. Gerçekten inanıyorsanız bilin ki, bunda sizin için büyük bir işaret vardır.(Bakara 248)"

Bundan sonra Talut ve beraberindeki askerler, bir ırmaktan bir avuç haricinde içmemekle ile sınanmışlardı. Bu imtihandan geçen çok az inanla birlikte Allah'ın izniyle Calut'un ordusuna galip geldiler. Hazreti Davud da bu savaşta Calut'u öldürdü. Allah bundan sonra Davud a.s'a hükümlanlık ve hikmeti verdi. (Bakara 249-251)

Anlatılara göre Hazreti Davud, donanımlı ve güçlü bir asker olan Calut'u gibi sapan taşı gibi basit bir silahla ile öldürmüştür.

Bugün Filistinlilerin, İsrail güçleriyle mücadelede sapan taşıyı sembolleştirmeleri bu rivayetlere dayanır.

Hazreti Süleyman

Kur'an-ı Kerim'de hem hükümdar hem peygamber olarak zikredilir. Kitab-ı Mukaddes'te ise sadece kral olarak geçer. İsrailoğulları tarihinin en parlak dönemi Hz. Süleyman dönemidir. Hz. Süleyman'ın Allah'tan, kendisinden sonra başka hiç kimsenin sahip olamayacağı bir saltanatı dilemiştir.

Allah O'nun bu duasını kabul etmiştir (Sad 38/35). Bunun neticesinde de Hz. Süleyman, benzerine rastlanmayacak bir saltanatın sahibi olmuştur. Hz. Süleyman, babası Hz. Dâvûd'dan devraldığı büyük devleti daha da güçlendirmiştir. İdaresi altındaki bütün toprakları, kurduğu güçlü ordusu ile askerî açıdan kontrol altına almıştır.

Haz. Süleyman zamanında gelişen milletler arası ticaret ağı Kudüs'ün bir cazibe merkezi haline gelmesini sağlamıştır. Kitab-ı Mukaddes'te Hz. Süleyman'ın büyük bir deniz ticaret filosu kurduğu da zikredilmektedir. (I.Krallar, 10:22) Hz. Süleyman, babası Hz. Dâvûd'un vasiyet ettiği Mabet'i yaptırmıştır. Hz. Süleyman, hükümdarlığının dördüncü yılında yaptırmaya başladığı Süleyman Mabedi, yedi senede tamamlamıştır. Mabet İsrailoğullarının inanç dünyasını şekillendiren temel bir unsurdur ve günümüzde de önemini devam ettirmektedir. M.Ö 586 yılında Babil Kralı Buhtunnasır'ın saldırısında Süleyman Mabedi yerle bir edilmiştir.

Ahid Sandığı

Kur'an-ı Kerim, Bakara Suresi, 248. Âyet metnindeki Talut'un hükümdarlığının alameti olan tâbût, Hz. Mûsâ'nın emri üzerine bir marangoz tarafından ahşaptan yapılmış, içi ve dışı altın levha ile kaplanmış sandıktır. Yahudi literatüründe bu sandığa ahid sandığı denilmektedir. 2,5 x 1,5 arşın ebadında (1 arşın=68 cm.), yüksekliği de bir arşın kadar olan ahid sandığının dört tarafında dört altın halka ve taşımak için bunlara geçirilmiş iki sopa vardı. Tabutun içinde Tevrat'ın sayfaları yazılı malzeme, Hz. Mûsâ ile kardeşi Hârûn'dan kalan elbise, baston (asâ), sancak gibi bir kısım eşya (bakiye) bulunuyordu.

Yahudiler bu sandığın Kudüs'te, Mescid-i Aksa'nın altında olduğuna inanmaktadırlar.

Bizans

324

Kudüs'ün Bizans'ın egemenliği altına girişi. İmparator Kostantinos Yahudilerin Kudüs'e girme cezasını kaldırır.

Eleona Kilisesi

326

İmparator Kostantinos'un annesi Zeytindağı'nda Eleona Kilisesi'ni yaptırır.

Merkad-ı İsa

333 - 335

İmparator Kostantinos tarafından Hz. İsa (a.s)'ın çarmıha gerildiği yer olduğuna inanılan alanda (Holy Sepulcher, Kutsal Mezar) Merkad-ı İsa (Anastasis) Kilisesi'nin inşa edilmesi.

Sasaniler

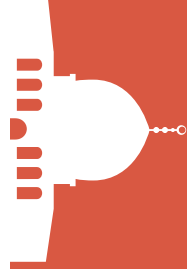
624

Sasaniler'in Kudüs'ü alışı.

Bizans

629

Bizans imparatoru Herakleios'un şehri Sasaniler'den geri alışı. İranlılardan aldığı kutsal haçı yerine koymuştur.

BÖLÜM 2

KUDÜS KRONOLOJİSİ

KUDÜS'ÜN FETHİNDEN 19. YÜZYILA

► 638
Kudüs,
Fetholundu.

Hz. Ömer ve Kudüs'ün Fethi

634 yılındaki ecnadeyn zaferinden sonra Bizans'a ait bir çok şehir Müslümanların egemenliğine geçer. Bu dönede Suriye bütünüyle fetholunmuştur.

Ebu Ubeyd b. Cerrah (İslam Orduları Başkomutanı) Kudüs'ü kuşattığında Hristiyanlar aman dileyerek Suriye'dekine benzer bir anlaşma yapmak ve şehri bizzat Halife'ye teslim etmek istediklerini iletirler.

638 yılında Halife Hz. Ömer bin Hattab (r.a) Ebu Ubeyde'nin davetiyle Cabiye'den Kudüs'e gelerek şehri Patrik Sophronios'tan teslim alır ve anlaşmayı imzalar. Anlaşma cizye ve haraç karşılığında mal ve can güvenliğini ve din ve ibadet özgürlüğünü içeriyordu.

Hz. Ömer (r.a) Filistin'i askeri bölge ilan etti. Kudüs'e bir camii yapılmasını emretti. Ubade bin Samit'i de kadı olarak atayarak halka İslam'ı öğretmesini istedi. Filistin'in fethinden sonra buraların yarı yönetimini verdiği Alkame bin Mücezziz'e Kudüs'ü idare merkezi yapmasını tavsiye etti.

İsra Hadisesi

Hız. Peygamber'in göğre yükselişini ve Allah katına çıkışını ifade eder. İslami kaynaklarda genellikle ele alındığı şekliyle mi'rac hadisesi iki safhada meydana gelmiştir. Resul-i Ekrem'in bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yaptığı yolculuğa İsra, oradan göklere yükselm sine Mi'rac denilmiştir. Gece yürüyüşü anlamına gelen İsra olayı Kur'an-ı Kerim'de İsra suresinde şu şekilde geçmektedir: "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." (İsra-1)

Bu ayetteki Mescid-i Aksa uzak mescid anlamına gelmektedir. Uzak mescidden kasdın ne olduğu açık olmamakla birlikte, o gün namaz kılmak için dönülen ilk kible olarak Mescid-i Aksa'nın isminin bilindiği açıktır. Miraç hadisesi ise hadislerde yer almaktadır. İslam tarihi kaynaklarında ve hadislerde anlatılan bu iki olayın aşamalarından ilki Mekke'den Kudüs'e yolculuktur.

İslami kaynaklarda, Peygamber efendimizin Burak isimli biniti mabedin batı duvarı olan ve bugün müslümanlarca Burak duvarı, yahudilerce ağlama duvarı olarak isimlendirilen duvara bağladığı anlatılmaktadır. Sonrasında muallak kayası olarak isimlendirilen ve üç dinin mensuplarınca da kutsal kabul edilen kayaya geldiği ve buradan Sidretü'l- Münteha'ya (göklere) yükseldiği belirtilmektedir.

İlk Kible: Beytü'l-Makdis

Mukaddes ev anlamına gelen kelime grubu esasen içinde Mescid-i Aksa dediğimiz mescidin ve Kübbetü's Sahra dediğimiz yapının da bulunduğu tüm araye denir. Yani mukaddes ev ifadesi bu arazi ve bu araziye yapılan tüm yapıları kapsar.

Mescid-i Aksa

Kur'anda geçen ismiyle Mescid-i Aksauzak mescid demektir. Kabe'ye olan uzaklığının kasdedildiğinin tahmin edildiği bu isim esasen bu arazinin tamamıdır. Fakat daha sonraları Emevilerin yaptırdığı yapıya bu isim verilmiştir. Bugün de bazı çevrelerde Mescid-i Aksa hangi yapıdır? Kubbetü's Sahra mı Aksa Cami midir diye konuşulmaktadır. Kur'an-ı Kerimde

Hazreti Peygamberin miraca yükseldiği yeri ifade eden bu mescitten kasıt bu arazinin tamamıdır.

Emevi halifelerinden Velid bin Abdülmelik, bu mukaddes alanın bir ucuna bugün Aksa Camii veya Kible Camii diye bilinen mescidi inşaa ettirmiştir. Fakat Mescid-i Aksa denilince hem Kubbetü's Sahra'nın hem de bu bahsi geçen mescidin de içinde bulunduğu bu bölgenin anlaşılması yanlış olmayacaktır.

Kubbetü's Sahra

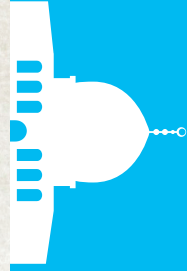
Kudüs'ün en önemli sembollerinden olan bu yapı, 691 yılında Emevi halifelerinden Abdülmelik Bin Mervan'ın mukaddes kayanın bir kısmının üzerine inşaa ettirdiği sekizgen biçimli altın kubbeli yapıya verilen isimdir. Hazreti Davud ve Hazreti Süleyman'ın kutsal kayanın bulunduğu bu yere gelip dua ettikleri rivayet olunur. Bu kayanın yeryüzünün yaratılmaya başlandığı yer olduğu inancının yanısıra Kuebbetü's sahranın bulunduğu bu tepe yahudi ve hristiyanlarca da kutsal kabul edilmektedir. Hazreti ömer Kudüs'ü fethedince bu kayanın bulunundığı yeri keşfetmiş ve oraya bir mescid inşaa ettirmiştir. Halife Abdülmelik bin mervan'ın hristiyanların Kıyamet

kilisinin ihtişamını gölgede bırakacak bir mescid inşaa etmek ve Kudüs'e İslam'ın bir simgesini yerleştirmek maksadıyla yaptırdığı tahmin edilmektedir. Hikaye edilir ki; Kubbetü's Sahra'nın yapımından sorumlu iki kişiye halife 100 bin dinar bağışlamış fakat o kişiler mescid hizmeti olduğu gerekçesiyle parayı almak istememişlerdir. Bunun üzerine halifenin emriyle, bu parayla kubbeye altın kaplatılmıştır.

1099 da haçlı işgaliyle Kubbetü's Sahra Hristiyan Şapeline çevrilmiş, Kudüs'e gelen hacılar da mukaddes kayadan parçalar kopartarak götürmeye hatta bunu ticarete çevirmeye başlamışlardır. 1187'de Selahattin Eyyübi'nin Kudüs'ü fethiyle Hristiyan sembolleri kaldırılmış bazı tamiratlar yapılmıştır. Çeşitli zamanlarda tamiratlar geçirmiş olan kubbe, zaman zaman bakır ve kurşu ve altın kaplamalı levhalarla kaplanmıştır.

- 641** Müslümanlar Bizans'ın elindeki Mısır'ı fetheder.
- 661** Muaviye halifeliğini ilan eder ve Şam'ı başkent olarak seçer.
- 685-705** Süleyman bin Abdülmelik Kubbetü's Sahra Camii'ni inşa eder. Dımaşk-Kudüs yolunu yeniden düzenlemiş, surlardan şehre iki kapı daha açmış, bir de darphane kurmuştur.
- 705-715** Velid bin Abdülmelik el-Aksa Camii'ni inşa eder.
- 715-717** Son Emevi hükümdarı II. Mervan'a yönelik isyanlarda şehrin surları tahrip edilmiştir.
- 758** Abbasi Halifesi Ebu Cafer el-Mansur Kudüs'e ilk ziyaretini gerçekleştirir.
- 771** Abbasi Halifesi Ebu Cafer el-Mansur'un Kudüs'ü ikinci ziyareti. Depremden dolayı zarar görmüş olan Mescid-i Aksa'nın yeniden inşasını emretti.
- 780** Halife Mehdi-Billah'ın şehri ziyareti. 774 yılında depremde zarar gören camiiyi tamir ettirdi.
- 833-842** Mutasım Billah Halife oldu ve tahta geçti. Onun döneminde Filistin'de çiftçileri etrafına toplayan Ebu Harb el-Müberka el-Yamani liderliğindeki ayaklanma sırasında Kudüs ciddi zarar gördü. İsyanlılar üç dine ait kutsal mekanları tahrip etti.
- 878** Tolunoğulları Filistin'i aldı. Kudüs bu dönemde Mısır-Kahire merkezli devletlerin idaresi altında kaldı.
- 969-1071** İhşidileri yıkan Fatımiler Kudüs'e hakim oldular. Bu dönemde Filistin ve Kudüs Karmatiler ve Cerrahiler gibi belli başlı bedevi grupların birbiri ile mücadelelerine tanık oldu.
- 975** Bizans İmparatoru I. İoannes Çimiskes Filistin'de bazı şehirleri almayı başarsa da Kudüs'e giremeden geri döndü.
- 1009** Fatimi Halifesi Hakim Biemrillah Kıyame Kilisesi'ni yağmalanıp yakılması emrini verdi. Kilise bu olaydan 40 yıl sonra ibadete açılabilirdi.

KUDÜS RAPORU

39

Kubbetü's Sahra depremde yıkıldı.

1016

Büyük deprem. Mescid-i Aksa zarar gördü. Her iki camii de Halife Zahir el-Fatimi tarafından yeniden inşa edildi.

1033

Büyük deprem. Mescid-i Aksa zarar gördü. Her iki camii de Halife Zahir el-Fatimi tarafından yeniden inşa edildi.

1033-1064

Selçuklu kumandanı Atsız b. Uvak Kudüs'e girerek Fatımi valisini görevinden uzaklaştırdı ve şehre hakim oldu.

1071

Uvak Kahire'de Fatımilere yenildi ve Dımaşk'a çekildi. Ancak kendisine katılan Türkmenlerle birlikte şehri bir günlük kuşatmayla tekrar aldı.

1077

Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın kardeşi Tacüddevlle Tutuş Atsız'ı ortadan kaldırdı.

1079

Tacüddevlle Tutuş, Kudüs ve çevresinin yönetimini Artuk b. Eksük'e verdi. Artuk bey Kudüs'te yeni bir camii yaptırdı. Kendisinden sonra yönetim oğulları Sökmen ve İlgazi beylerde kaldı.

1085-1098

Fatımi veziri ve başkumandanı Efdal b. Bedr el-Cemali Kudüs'ü İlgazi ve Sökmen'den aldı.

1098

Haçlılar Kudüs'ü işgal etti. Üç yıllık bir yürüyüşün ardından Haçlı Ordusu sonradan Sevinç Tepesi adını verdikleri Kudüs'ün en yüksek noktasına ulaştılar. Kudüs'ün savunması Fatımi valisi İftiharüddevlle'de idi. Beş hafta süren kuşatma sonunda 15 Temmuz 1099'da Kudüs düştü. Vali ve adamları şehirden canlı çıkan yegane müslüman grup oldu.

1099

Haçlılar Remle'ye kadar ilerlemiş olan Fatımi ordusunu bozguna uğrattılar.

Ağustos 1099

İmamüddin Zengi Urfayı fethetti ve Haçlı Kontluğu'na son verdi. Bu, ilk kurulan Haçlı devletinin ortadan kalktığı tarih oldu.

24 Aralık 1144

Hittin Savaşı sonrası Selahaddin-i Eyyübi Kudüs'e girdi.

2 Ekim 1187

Eyyübiler ve Memlûkler arasında barış, Kudüs'ün Memlûklere bırakılması.

Nisan 1253

İlim Şehri Kudüs

Hicri II. Yüzyıl (Miladi 8. yy)

Hicri II. yy'da (miladi 8. yy) Kudüs ilim anlamında da önemli merkezlerden biri haline gelmiştir. Fatimiler devrinde Kudüs tıp alanında büyük gelişmelere tanık oldu. Muhammed b. Ahmet et-Temimi başta olmak üzere pek çok tabip burada yetişti. Hastalar şehirdeki bimaristanda ücretsiz tedavi ediliyordu.

Selçuklular Dönemi

Selçuklular döneminde şehir pek çok alimi misafir etmiştir. Nasır b. İbrahim el-Makdisi Nasriyye Medresesini kurmuş, ardından da bir Hanefi medresesi kurulmuştur. Endülü's'ten Ebu Rendeka et-Turtuşi, İşbiliye (Sevilla)'den Ebu Bekir İbnü'l Arabi gibi alimler bu dönemde Kudüs'te bulunmuşlardır. 1095 yılında İmam Gazzali Kudüs'e bir süreliğine yerleşmiş ve İslam Kelam geleneğinin devasa eseri İhya-yı Ulum Ed-Dini burada yazmıştır.

Kudüs'ü Ziyaret Eden Alimlerden Bazıları

- Evzai,
- Süfyan es-Sevri,
- Leys b. Sa'd,
- Muhammed b. İdris eşŞafi
- Rabia el-Adeviyye,
- Bişr el-Hafi,
- Seri es-Sakati,
- Nasır b. İbrahim el-Makdisi
- Ebu Rendeka et-Turtuşi,
- Ebu Bekir İbnü'l Arabi,
- İmam Gazzali

Haçlı Seferleri ve Kudüs'ün İşgali

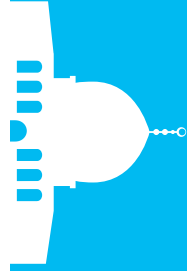
Melikşah'ın vefatının (1092) ardından da Büyük Selçuklu Devleti içindeki otorite boşluğu ve iktidar mücadelesi Batının Türkleri durdurma iştahını kabartmıştı. Batıdaki kıtlık, ekonomik ve sosyal çalkantıların çözümünü Kutsal kitapta bereketli topraklara erişmek düşüncesiyle motive ederek Doğuya sefer düzenlemekte buldular. Papa II. Urbanus, Clermont Konsili sırasında din adamlarından ve halktan oluşan büyük bir kalabalığa hitap ederek onları Haçlı seferine katılmaya çağırdı (27 Kasım 1095). Batı Hristiyanlarını, Doğu'daki din kardeşlerinin müslümanların zulmüne maruz kaldığı ve yahudilerden İsa'nın öcünü alma propagandası ile besliyordu. Urbanus, çağrı yaparken aynı zamanda bunun kutsal bir hac yolculuğu olacağını belirtiyor, katılacakların günahlarının affedileceğini söylüyerek beratlar dağıtıyordu.

Geçtikleri her yeri talan eden yakıp yıkan Hristiyan müslüman ayırt etmeden öldüren Haçlı ordusu 7 Haziran 1099'da Kudüs önlerine gelip şehri kuşattılar. 15 Temmuz günü Godefroi'nın adamları, şehre girdiler ve Sütunlar Kapısı'nı açtılar. Haçlılar şehre girerken müslüman halkın bir kısmı Kubbetü's-Sahra'ya ve Mescid-i Aksâ'ya sığınmaya çalıştı.

Haçlılar Kudüs'ü zaptettikten sonra tarihte görülmemiş bir vahşete imza attılar. Şehirdeki bütün müslümanlar öldürüldü. Kubbetü's-Sahra'ya saldırıp burayı yağmaladılar. Mescid-i Aksâ'ya sığınanlar da kılıçtan geçirildi. Müsevîler'in hepsi müslümanlara yardım ettikleri gerekçesiyle sığındıkları sinagoglar ateşe verilerek yakıldı. Haçlılar'ın yaptığı katliam öylesine kanlı bir boyuta ulaştı ki Haçlı ordusunda bulunan ve Kudüs'ün zaptını anlatan tarihçi Raimundus Aguilers, bu katliam karşısında duydukları dehşeti, zaptın ertesi sabahı Harem-i Şerif mahallesine giderken dizlerine kadar çıkan kan birikintilerinin içinden ve her tarafı kaplayan cesetlerin arasından geçmek zorunda kaldığını anlatarak ifade etmiştir.

Ve böylece Kudüs Latin Krallığı kurulmuş, müslümanlara ait yapılar kiliselere Hristiyan okullarına çevrilmiş, Mabet Tepesi'ndeki müslümanlara ait Aksa mescidinde tapınak şövalyelerine toplantı yeri olmuştu.

“Gülmeyeceğim, Kudüs fethedilene kadar gülmeyeceğim.”

Nureddin Zengi ve Salahaddin Eyyübi

Büyük Selçuklu Devletinin atabeylerinden olan Nureddin Zengi babası İmaüddin Zengi ile birlikte haçlılara karşı bir mücadele başlatmışlardı. Antakya ve Urfa'yı bu şekilde haçlılardan kurtarmışlardı. Nûreddin Mahmud Zengî'nin siyasî açıdan hedefleri; Suriye kıyılarına ve Sînâ yarımadasına sıkıştırmış olduğu Haçlı devletlerini ortadan kaldırmak, Mısır'daki Fâtımî Devleti'ne son verip İslâm dünyasını Abbâsî halifesinin şahsında birleştirmek ve İstanbul'u fethetmekti. Haçlı devletlerini bütünüyle ortadan kaldıramamışsa da Kudüs'ün kurtarılmasına zemin hazırlamıştır. Kudüs'ün fethedileceğine inandığından Mescid-i Aksâ'ya konulmak üzere altı yıllık bir emekle Halep'te sanat değeri çok yüksek bir ağaç minber yaptırmıştır. Salahaddin Eyyubi ile Kudüs'ü almak için girişimlerde bulunmuşlardır. Ancak Nureddin Zengi'nin ömrü Kudüs'ün alındığını görmeye yetmemiştir. Selâhaddîn-i Eyyûbî Kudüs'ü fethettiğinde Mescid-i Aksâ'ya koydurduğu bu minber 1969'da bir yahudi tarafından çıkarılan yangında yanmıştır. Nureddin Zengi'nin, naaşını çalmaya çalışanlardan muhafaza etmek için Hazreti Peygamberin kabrinin etrafını kurşunla kaplattığı Evliya Çelebi seyahatnamesinde zikredilmektedir.

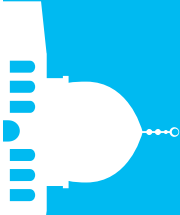
Kudüs'ü Haçlılardan kurtarmak “Şark'ın en sevgili sultanına” bir başka adil hükümdara nasip olacaktı. Nureddin tarafından gençliğinden itibaren Kudüs'ü almak arzusuyla yetiştirilen ve sırf Kudüs işgal altında olduğu için Salahaddin'in az yiyip az güldüğü bilinir. 1187 yılında Hittin Savaşı'nda Haçlıları yenen Salahaddin bölgedeki şehirleri bir bir fethetti ve Kudüs'ü de bir haftalık kuşatmanın ardından anlaşmayla teslim aldı.

Meml kler Döneminde Kudüs

- Meml kler yabancı konumunda oldukları Kudüs'te halkın nazarında destek bulmak için şehri yeniden imar etmişlerdir.
- Günümüzde mevcut 150 eserin 80'i Meml kler dönemine aittir.
- Meml k Sultanı I. Baybars Kubbetü's Sahra'nın yıkılan kısımlarını tamir ettirmiştir.
- Baybars aynı zamanda tacirleri karşılamak ve fakirlerin kalmasını sağlamak için bir han yaptırmıştır.
- Bazı köylerin gelirlerini de  ehrin kutsal mek nlarının bakımına hasretmi tir.
- Sultan Kalavun 1282'de  ehre gelen fakirler için Ribat 'l Mansuri'yi yaptırmıştır.
- Sultan Laçın, Mihrab-ı Davud'u ihya etmiştir.
- Sultan Muhammed b. Kalavun Mescid-i Aksa ve Kubbetü's Sahrayı tamir ettirmiş, Kubbetü's Sahra'nın etrafındaki kemerleri yaptırmış, Mescid-i Aksa'nın arka kısımlarını mermerle kaplattırmı , Harem-i  erif'teki bazı mabedlerin kubbelerini yaldızlatmı tır. Ayrıca Kudüs Kalesi yenilenmiş ve  ehre su getirilmiştir. Kale'de 1310 yılında bir de camii inşa edilmiştir.

- Kudüs' n o dönemki nüfusu Huda Lutf 'ye göre 20.000 civarındadır.
- Nüfus Araplar, Berberiler, Hintliler, Türk ve Kafkas asıllı meml kler, Türkmen ve Kürtlerden oluşuyordu.
- Hristiyan ve Yahudiler kendi kurallarına göre İslam hukukunun tanıdığı sınırlar içerisinde yönetiliyordu.
- En önemli gelir kaynağı  ehre gelen hacıların ihtiyaçlarının karşılanması ve rehberlik hizmetleriydi. Ticaret küçük çapta yapılıyordu.
- Medrese, zaviye ve ribat gibi hayır kurumlarının ihtiyaçları vakıflar eliyle kar ılanıyordu.
- Ana tarım ürünleri, suya çok fazla ihtiyaç duymayan, zeytin ve pamuktu.
- Sabun, dokuma ve gümüş ihracı önemli gelir kalemlerindendi.
- İran, Ma rib, Yemen ve Avrupa'dan kumaş, deri ve halı getiriliyordu.

1256	Filistin ve Kudüs'ün tekrar Eyyübiler'e geçişi
1260	1260 – 1515 Memlükler Ayn Calut Savaşı sonrası Moğol istilasına son verirler. Eyyübi Hanedanlığının sona ermesinden sonra bölgenin yönetimi kendilerinde kalır.
1516	1516 – 1917 Yavuz Sultan Selim'in Doğu Seferi ve Mercidabık Savaşı sonrası Kudüs'te Osmanlı egemenliğinin başlaması.
1520	1520-66 Kanuni Sultan Süleyman döneminde Eski Kudüs duvarlarla çevrildi.
1746	1746 – 1775 Zahir el-Ömer'in kuzey Filistin'de hakimiyeti
1798	Napolyon'un Mısır Seferi ve Nil Savaşı.
1799	Şubat – Mayıs/Napolyon komutasındaki Fransız ordusu Filistin'in bazı kesimlerini, Gazze ve Remle'yi ele geçirir. Ahmet Cezzar Paşa'nın Akka'da Fransızlara galibiyeti ve Fransız kuvvetlerinin tamamen çekilmesi.
1807	Kudüs'ü de içine alan isyan Sayda Valisi Süleyman Paşa tarafından bastırıldı. 1810'da Süleyman Paşa Kudüs Sancak Beyliğini de üstlendi.
1821	Yunan İsyanı, Kudüs'teki Rum Ortodoksları da hareketlendirdi. Ancak alınan sıkı tedbirler sonucu isyan veya çatışma çıkmadı
1825-1826	Köylülerin askere gitmemek ve vergi vermemek üzere ayaklanması. Remle-Kudüs arasında etkili bedevi şeyhi İbrahim Ebu Goş'un da destek vermesiyle Kudüs ele geçirildi. Sayda Valisi Abdullah Paşa 1826'da sukuneti sağladı.

BÖLÜM 3

KUDÜS KRONOLOJİSİ

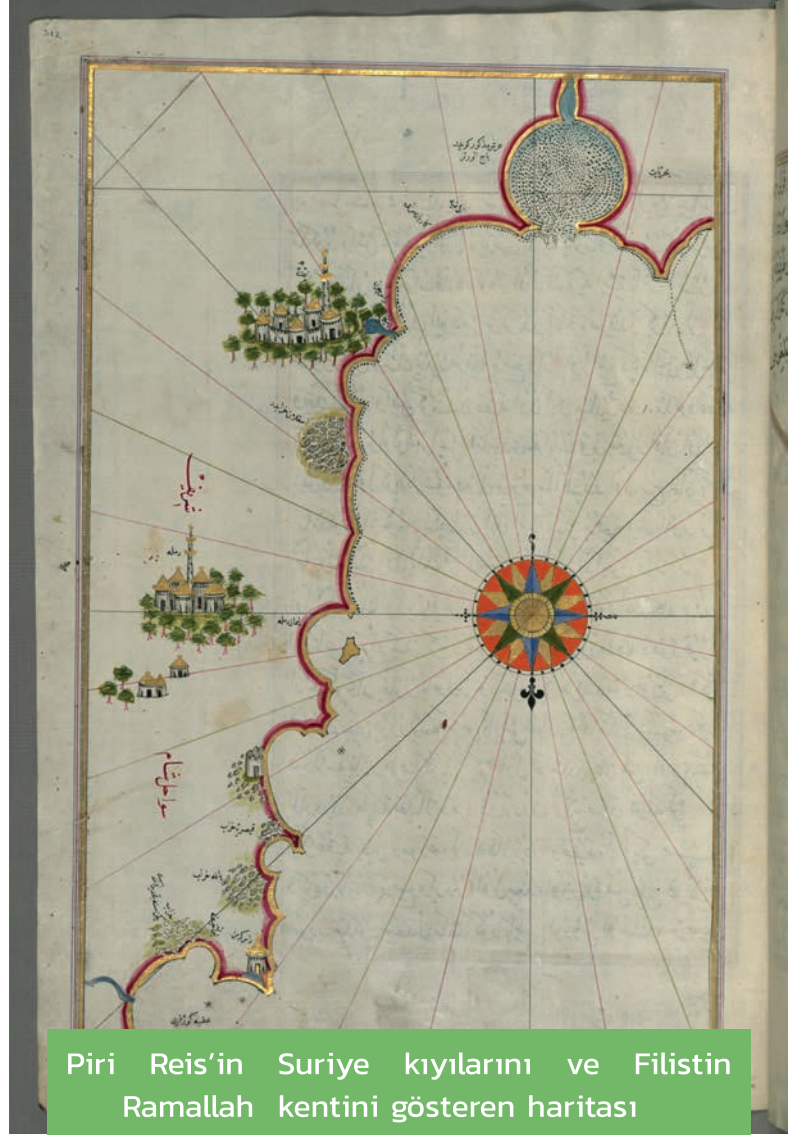
19. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde 'Kudüs'

Hırkıl Rum Kayseri iken Hicret'in 26 tarihinde (637) bizzat Hazreti Ömer kuşatınca aman ile Kudüs'ü Şerifi teslim ettiler. Ama Kumameleri yine kendilerine mabet olmak üzere şart edip Kudüs'ü teslim ettiler. Hazreti Ömer de Kumame'ye bitişik cami yapıp kale içine 10 bin asker koydu.”.

“Daha Çerkezlerin elinde iken 922 tarihinde bütün ulema ve sulehası Selim Han'ı karşılamaya çıkıp Mescid-i Aksa'nın ve Sahratullah'ın anahtarlarını teslim ettiler. Selim Han: 'Elhamdülillah, kible-i evvel sahibi oldum' diye şükür secdesi edip bütün ayanına ihsanlar edip her türlü vergiden muaf tuttu. Rum ve Frenk rahiplerinin elinde olan Hazreti Ömer'in hatt-ı şeriflerini yüzüne ve gözlerine sürüp onun yazdığına göre bütün rahipler cizye vermeyip yine eskisi gibi Kumameleri kendilerine ibadethane ola diye hattı şerif verdi.”.

“Sultan Süleyman tahta çıktığında Belgrad Kalesi'ni, ardından Rodos Adası'nı Malta elinden fethedip Karun malına malik olup müstakıl padişah olunca mübarek gece rüyasında Hazreti Peygamberi görüp: “Ey Süleyman, 48 sene yaşarsın ve çok gazalar edersin, kıyamete kadar soyun kesilmez ve sen şefaati hak ettin. Ancak şu gaza malından Mekke ve Medine'ye harcıyıp Kudüs'ü Şerif'e bir kale inşa et ki evlatların zamanında kâfirler istila etmeye. Avlusuna bir havuz ve Sahratullah'ı süsleyip Kudüs fakirlerine surre ve atıyyeler ihsan edip Kudüs'ü mamur eyle' diye Resullullah emreder.

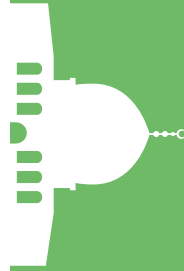
Piri Reis'in Suriye kıyılarını ve Filistin Ramallah kentini gösteren haritası

Süleyman Han derhal uykudan uyanıp gaza malından 1000 kese Mekke'ye 1000 kese Medine'ye ve 1000 kese ayırıp diğer mühimmatlarla Koca Mimar'ı Kudüs'e gönderir."

"Dünya görmüş âşıklara malum ola ki bu Kudüs-i Şerif küçük şehir görünür, ama toplam 240 mihrap sayılır. Mescid-i Aksa ve iç kale camiinden gayri hepsi medrese ve zaviye mescitlerdir. Yedi darulhadis, 10 darulkurra, 40 sibyan mektebi ve 70 tarikatın birer tekkeleri vardır. Bunlardan Abdulkadiri Geylani, Seyyid Ahmed el Bedevi, Sadi, Rufai ve Babı Amudun iç yüzünde Mevlevi tekkesi mamur ve mesirgah yerdir. Bu yazılan tekkelerin dervişleri mevcut olup her mübarek gecelerde ayini Muhammedi olur, sağlam vakıfları vardır."

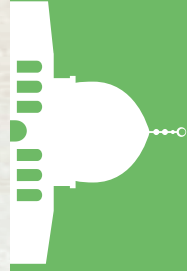
"Bu şehir içinde yedi kilise vardır. İkiisi Yahudilerin, ikisi Ermenilerin, üçü Rumların. Bunlardan Rumların Kumame Kiliseleri Yanko İbn Madyan Yunanlı İskender'den (...) yapmıştır. Yunanca ile kapı üzere yapılaş tarihi yazılmıştır. Hazreti İsa asrında Hristiyanların kabeleleri idi. Hâlâ her sene keferenin Beyza-i Ahmer günleri yani Kızıl Yumurta bayramlarında 5-10 bin kâfir toplanır. Yedi iklimden Rum, Ermeni ve 18 krallıktan Frenkler de toplandığı günler paşa, molla, şeyhülislam, vilayet ileri gelenleri ve bütün sultan askerleri silahlı bu Kumame mahallinde hazır olurlar ki '5-10 bin kâfir ziyaret yoluyla toplanıp istila etmeyeler' diye Kumame önünde hazır dururlar. Kumame mütevellisi İslam padişahına hayır dua ve kâfirlere beddua edip Kumame kapısının mührünü paşa ve molla bozup kapısını açarlar. Zira bir seneden bir seneye mühürlü durur. Ama içinde Frenk, Rum, Ermeni, Kıpti ve diğer Hristiyan milletlerden 300 kadar kıssis, patrik, çelipa, ruhban, papaz, rahip, keşiş ve kisdofa vardır, mahpus gibi orada dururlar. Yiyecek ve içecekleri dışarıdaki kiliselerinde imaretlerindedir. Oradan muğpiçeler getirip bu kapının deliğinden yiyecek verirler. Daima böyle kapanıp perhiz ile birer sene kilisede itikâfa çekilip riyazi ilimlerle meşgul olurlar."

"Gayet yayla yerdir, dağlarına kar yağar. Mahsulleri bol büyük bir memlekettir ve hesapsız çeşitte insanlarla dolu büyük bir şehirdir. Allah seni belalardan korusun."

KUDÜS RAPORU

1831	1831 – 1840 Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa dönemi.
1834	1834 – 1838 Mehmed Ali Paşa'nın katı uygulamaları, vergilerdeki artışlar, mecburi askerlik, silahsızlandırma vb. Kudüs'te bir dizi ayaklanmayla karşılık buldu.
1838	İngiltere tarafından Kudüs'te ilk konsoloslukun açılması. Ardından Prusya, Fransa, Avusturya ve Rusya da konsolosluklarını açtılar. Misyonerlik faaliyetlerinde artış.
1840	Kudüs'ün tekrar Osmanlı yönetimine girmesi.
1841	İngiliz-Alman Protestan Piskoposluğu'nun kurulması.
1845	Grek Ortodoks patriği İstanbul'dan Kudüs'e taşındı.
1847	Latin Patrikliği tekrar canlandırıldı.
1863	Osmanlı Devleti tarafından Kudüs Belediyesi kuruldu. Modern yönetim anlayışının ilk adımı.
1865	Kudüs'te telgraf sistemi kuruldu.
1868	Kudüs-Yafa karayolu hizmete girdi.
1870	Yahudi göçünde ciddi artış.
1876	Kanun-u Esasi'nin ilanı. Kudüs'ü temsil eden Filistinliler'in Meclis-i Mebusan'da temsil edilişleri.
1878	Siyonist dönemin ilk yerleşimi, Petah Tikva, Tel-Aviv'de kuruldu. 1882 yılı itibariyle Yahudi nüfusu 24,000'e çıktı.

KUDÜS RAPORU

51

1881

Rus Çarı Alexander II devrimciler tarafından suikaste uğradı. Yüzbinlerce Yahudi Rusya ve Doğu Avrupa'daki katliamlardan kaçmaya başladı (1881-1884). Rus siyonist hareketi Hibbat Zion (Siyon Aşkı) Filistin'de Avrupalı Yahudi çiftlik kolonileri kurmaya başladı. Farklı diller konuşan yerleşimciler için İbranice gözden geçirildi ve ortak dil kabul edildi. Bu dönemde yaşanan ilk göç dalgasında (Aliyah) (1881-1903) 30 binle 40 bin arası yahudi Filistin'e yerleşti.

1891

Asher Ginzberg 'Eretz İsrail (Filistin) Hakikati' başlıklı makalesini yayınladı. Takipçilerini Filistin'deki Arapların duygularını gözardı etme tehlikesine karşı uyarır.

1892

Kudüs-Yafa demiryolu hizmete açıldı. Hayfa ve Kudüs'te Credit Lyonnais'nin Filistin şubeleri açılır. Kasım 1892 Osmanlı Devleti Osmanlı tebaası olmayan Yahudilere toprak satışını yasakladı.

Kudüs'te Osmanlı treni

Filistin'e telgraf sistemi kurulması yönünde talimat

Kudüs Mutasarrıfı Ali Ekrem Bey (sağda)

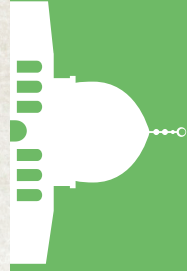
Osmanlı Dönemi
Yafa Kapısı

Abdülhamid Han ve Siyonizmle Mücadelesi

Ancak ve ancak 'Jön Türk' ismiyle maruf ve meşhur olan İttihat Cemiyeti'nin rüesasının tazyik ve tehdidiyle Hilâfet-i İslâmiyeyi terke mecbur edildim. Bu ittihatçılar, Arazi-i Mukaddese ve Filistin'de Yahudiler için bir vatan-ı kavmî kabul ve tasdik etmediğim için ısrarlarında devam ettiler. Bu ısrarlarına ve tehditlerine rağmen ben de katiyen bu teklifi kabul etmedim. Bilâhare yüz elli milyon altın İngiliz lirası vereceklerini vaat ettiler. Bu teklifi dahi katiyen reddettim ve kendilerine şu sözle mukabelede bulundum: **'Değil yüz elli milyon İngiliz lirası, dünya dolusu altın verseniz bu tekliflerinizi katiyen kabul etmem!** Ben otuz seneden fazla bir müddetle Millet-i İslâmiye'ye ve Ümmet-i Muhammediye'ye hizmet ettim. Bütün Müslümanların ve salatin ve Hulefa-i İslâmiyeden aba ve ecdadımın sahifelerini karartmam ve binaenaleyh bu tekliflerinizi mutlaka kabul etmem' diye kat'î cevap verdikten sonra hal'imde ittifak ettiler. Ve beni Selanik'e göndereceklerini bildirdiler. Bu son tekliflerini kabul ettim ve Allah Teâla'ya hamd ettim ki ve ederim ki; Devlet-i Osmaniyye ve Alem-i İslâm'a ebedî bir leke olacak olan tekliflerini, yani Arazi-i Mukaddese ve Filistin'de Yahudi devleti kurulmasını kabul etmedim. İşte bundan sonra olan oldu. Ve bundan dolayı da Mevlâyı Müteal Hazretlerine hamd ederim.

**Sultan Abdülhamid'in Şeyhi
Mahmut Ebu Şamat'a Yazdığı
Mektubu**

KUDÜS RAPORU

53

Theodor Herzl Avrupa anti-semitizmine cevap olarak Der Judenstaat (Yahudi Devleti) isimli kitabını yayımladı. Herzl daha sonra Siyonist harekete dönüşecek olan ilk Siyonist Kongreyi (daha sonra Dünya Siyonist Örgütü) düzenledi.

1896

İlk siyonist kongresi, İsviçre Basel'de düzenlendi. Katılımcılar Herzl'in kitabındaki düşünceleri tartıştılar, yahudilere kamusal yasayla teminat altına alınmış, Filistin'de yerleşim çağrısı yapan Basel Programını yayınladılar.

1897

Osmanlı Devleti Siyonist göçün ve toprak alımlarının etkilerini araştırmak üzere bir komisyon sevketti.

1900

Beşinci Siyonist Kongresi

Bu kongrede Filistin'de toprak almak üzere Yahudi Ulusal Fonu oluşturuldu. 2000'lere gelindiğinde bu fon İsrail'deki toprakların % 14'üne sahipti.

1901

Altıncı Siyonist Kongresi

Bu kongre Uganda Önerisi (Uganda Proposal) olarak kayda geçti. Kongrede Herzl ve İngiltere tarafından Uganda'da bir siyonist anavatan kurulması önerisi getirildi. Katılımcılar bu öneriyle ikiye bölündü. Pek çok Yahudi kutsal kitaptaki yerleri anavatan olarak gördüklerini ve orada bir devlet kurmak istediklerini söylediler.

1903

İkinci Göç (Aliyah) Dalgası

35-40 bin civarında sosyalist-siyonist yahudi Filistin'e göç etti ve Kibbutz ve Siyonist İşçi Hareketleri'ni kurdu.

1903-1914

Siyonist yerleşimcilerle Filistinli çiftçiler arasında Taberiye'de çatışma.

Ağustos-Eylül 1914

Rusya'da başarısız devrim girişimi. Pogromlar binlerce yahudiye Doğu Avrupa'yı terketmeye zorladı. Onbinlerce yahudi Filistin'de yerleşti.

1905

Galilee'li bir öğretmen olan Yitzhak Epstein Siyonist yerleşimcileri Arab kiracıları topraklarından koparıırken dikkatli olmaları konusunda uyarır. Aksi halde kolonizasyona yönelik bir nefret ortaya çıkacak, ortak bir Arap bilincinin kristalleşmesine yol açacak, bunlar da tekrar Yahudi yerleşimcilere geri olumsuz yansıtılabilecektir.

1907

Ağustos ayında Osmanlı Devleti Kudüs Valisi yahudilerin hukuk dışı toprak alımları ve göç yöntemleri üzerine bir rapor hazırlar.

1909

Filistin'deki ilk seküler özel okul olan el-Düsturiyye'nin kuruluşu. Haziran ayında Hayfa'dan gelen Filistinli delegeler Osmanlı Parlamentosu'nda siyonizm sorununu gündeme getirirler.

1911

Filastin (Filistin) gazetesinin kuruluşu. 16 Mayıs'ta Osmanlı Parlamentosu'nda siyonizm üzerine ilk büyük genel oturum.

1912

Meclis seçimleri sonucu Filistin'in pek çok yerinden delegeler meclise gelir.

1914

1914-1918. Birinci Dünya Savaşı. Müttefik devletlerin zaferi sonrası Osmanlı İmparatorluğu idaresindeki yerlerin Fransa ve İngiltere arasında bölüşülmesi. Filistin toprakları İngilizlerin yönetimine verildi.

1915

1915-1916. 14/30 Ocak. Britanya Yüksek Komiseri Henry McMahon ile Mekke Şerifi olarak Osmanlı tarafından atanan Hüseyin Şerif arasındaki tarihi mektuplaşmalar. Mektuplarda Ortadoğu'da bir Arap Krallığı konusunda uzlaşırlar. Araplar'a düşen Osmanlılar'a karşı bir ayaklanma başlatmalarıdır. Araplar, kurulacak Arap Krallığının Filistin'i de kapsayacağını düşünmektedirler.

1916 Mayıs

Sykes-Picot Anlaşması. İngilizlerle Fransızların kendi aralarında Osmanlı topraklarındaki Arap bölgelerinin gizlice paylaşımını öngören anlaşma. Filistin'in belli bölümleri uluslar arası bölge ilan edilir.

1916 Haziran

Hüseyin b. Ali Osmanlı'ya karşı Arap isyanının başladığını ilan eder.

2 Kasım 1917

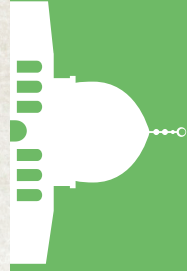
Balfour Deklerasyonu. Britanya, Filistin'de bir Yahudi Vatanı'nın kurulmasına yönelik teminatını ifade eder.

9 Aralık 1917

Britanya kuvvetleri Kudüs'ü işgal eder.

1918

Arab Kulübü ile Edebiyat Topluluğu'nun kuruluşları. Her iki topluluk da Filistin'li şehirli elitlerden oluşuyordu. Birbirleriyle farkları olsa da her iki topluluk da İngiliz Mandasına karşı çıkma ve Suriye Kralı Faysal'ın idaresinde yer almayı isteme noktasında aynı fikirdeydiler. Ayrıca İngiliz Mandasına karşı halkı ajite etme konusunda çalışıyorlardı. Hiçbir alakaları olmamasına karşın İsrail her iki topluluğu da terörist gruplar olarak anmaktadır.

KUDÜS RAPORU

55

Filistin'in geri kalanı da İngilizler tarafından işgal edilir.

Eylül 1918

Mondros Ateşkes Anlaşması.

30 Ekim 1918

Hayfa'da ilk Müslüman Hristiyan Birliği kurulur.

Kasım 1918

Üçüncü Göç Dalgası (3. Aliya)

1919-1923

Faysal-Weizmann mektuplaşmaları.

3 Ocak 1919

Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı Arap Bölgelerindeki hakimiyetini kaybeder.

30 Ocak 1919

Kudüs'te ilk Filistin Ulusal Kongresi toplanır. Paris'teki barış konferansına bağımsızlık taleplerini bir deklarasyonla iletirler. Balfour Deklarasyonu'nu reddettiklerini ilan ederler.

27 Ocak-10 Şubat 1919

Müslüman-Hristiyan Birliğinin Filistin'de ulusal mitingi.

Şubat 1918

ABD King-Crane Araştırma Komisyonu bölgenin politik geleceğine ilişkin beklentileri ortaya çıkarmak üzere Ortadoğu turuna çıkar.

Haziran-Temmuz 1919

Şam'da düzenlenen Suriye Genel Kongresi'nde Balfour Deklarasyonu reddedilir.

8 Temmuz 1919

King-Crane Komisyonu, Paris Barış Konferansı'nın Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulmasına yönelik siyonist hedefi gerçekleştirmekten uzak durması konusunda cesaretlendirir.

28 Ağustos 1919

Filistin Kadın Birliği kurulur.

1920

Şam'da düzenlenen Suriye Genel Kongresi'nde Filistin'i de içerecek şekilde Faysal bin Hüseyin'e (McMahon'la yazışmaları yapan Hüseyin bin Ali'nin oğlu) bağlılık içerisinde bağımsızlığını ilan eder.

Mart 1920

Nebi Musa İslam Festivalinde Filistinliler Yahudiler'e saldırır ve 5 Yahudi ile 4 Filistinli ölür. İngilizler Kudüs Belediye Başkanı Musa Kazım Hüseyini'yi Balfour Deklarasyonu'na karşı çıktığı için kovalar. Yerine Ragıb Nashashibi atanır.

4 Nisan 1920

25 Nisan 1920

San Remo Barış Konferansı'nda Filistin, İngiliz manda yönetimine verilir.

Mayıs 1920

İngiliz idareciler Filistin'de İkinci Arap Ulusal Kongresi'nin toplanmasına izin vermezler.

1 Temmuz 1920

İngilizler Filistin'de Yüksek Komiser Sir Herbert Samuel başkanlığında bir sivil yönetim kurarlar. Suriye kralı Faysal bin Hüseyin Fransızlar tarafından kovulur.

1 Ekim 1920

Nisan 1920'deki karışıklıkları ele alan Palin Komisyonu raporu asla yayınlanmaz.

Aralık 1920

Üçüncü Arap Ulusal Kongresi Hayfa'da toplanır. Bir yürütme kurulu seçilir, başkanı Musa Kazım Hüseyini olur.

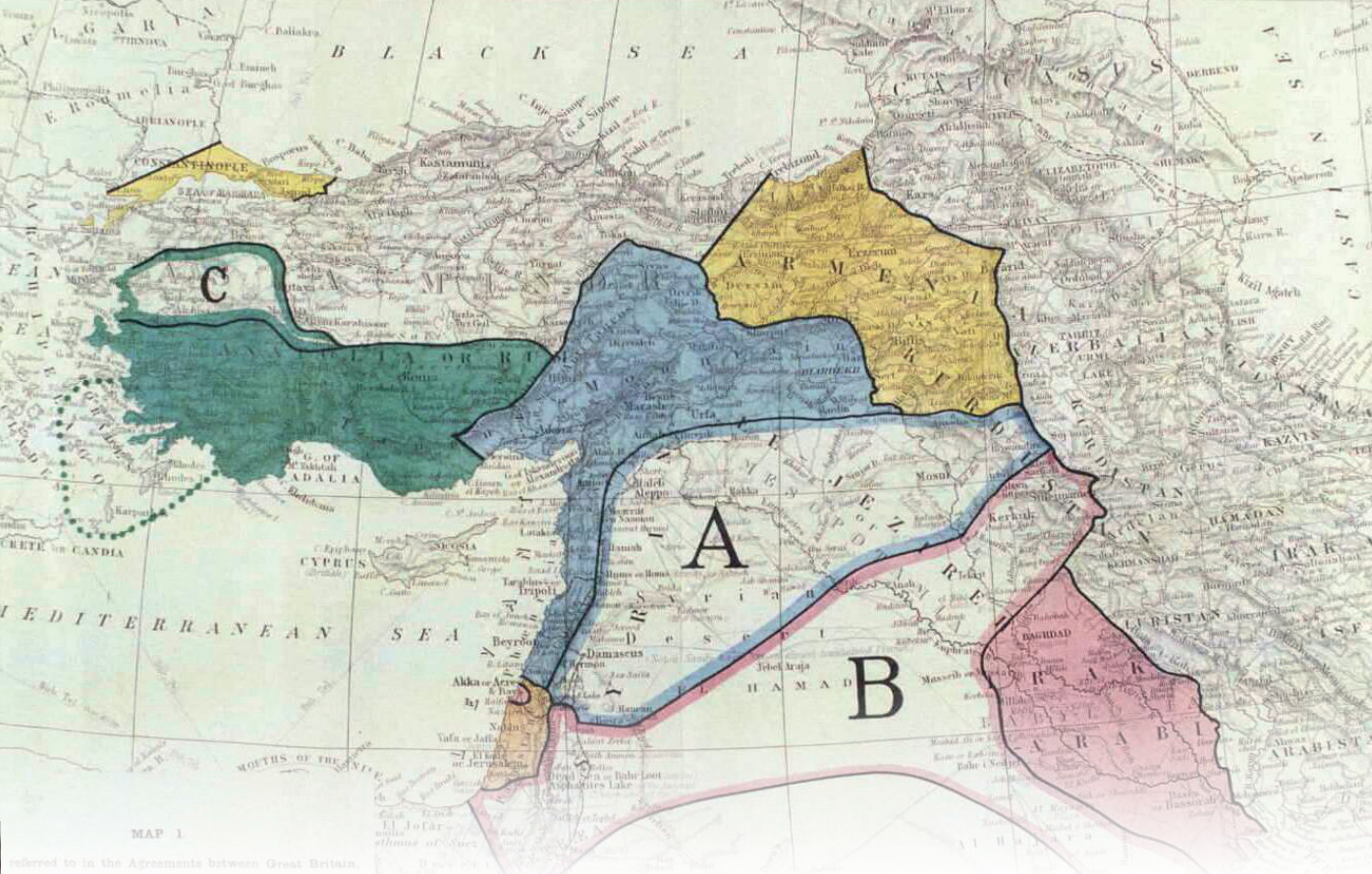
Macmahon – Hüseyin Şerif Mektuplaşmaları

Mekke Şerifi Hüseyin bin Ali ile Mısır'da bulunan İngiliz Yüksek Komiseri Sir Henry McMahon arasında 14 Temmuz 1915 ile 30 Mart 1916 tarihleri arasında gerçekleşen meşhur mektuplaşmalar.

Hüseyin bin Ali bir Arap İmparatorluğu kurmayı ve halifeliği tekrar canlandırmayı hedefliyordu. Bu amaçları gerçekleştirmede İngilizlerle işbirliği yapmayı tercih etmişti ve mektuplarında İngilizlere yardım maksadıyla Osmanlı İmparatorluğu'na karşı 1. Dünya Savaşı sırasında girişeceği isyan hareketini hangi şartlar altında gerçekleştireceğini ifade ediyordu.

1939 yılına kadar basılmayan mektuplarda o dönem Osmanlı İmparatorluğu idaresinde olan Arap Yarımadası, Irak, Filistin, Ürdün ve Türkiye'nin kuzeyine ve doğuda İran'a kadar Suriye'nin bağımsızlığını sağlamaya çalışıyordu. Sir Henry McMahon 24 Ekim 1915 tarihli mektubunda önemli düzeltmelerle teklifi kabul etmiş görünür. Hüseyin Şerif arzuladıkları Arap İmparatorluğunu kurabileceklerinin teminatını aldığını düşünerek Osmanlı İmparatorluğu'na karşı 1916'da isyanı başlatır.

Ancak savaştan sonra Suriye Fransa'ya verilir, İngiltere aynı zamanda siyonistlere Filistin'de devlet sözü vermiştir.

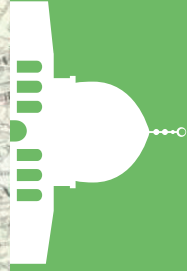

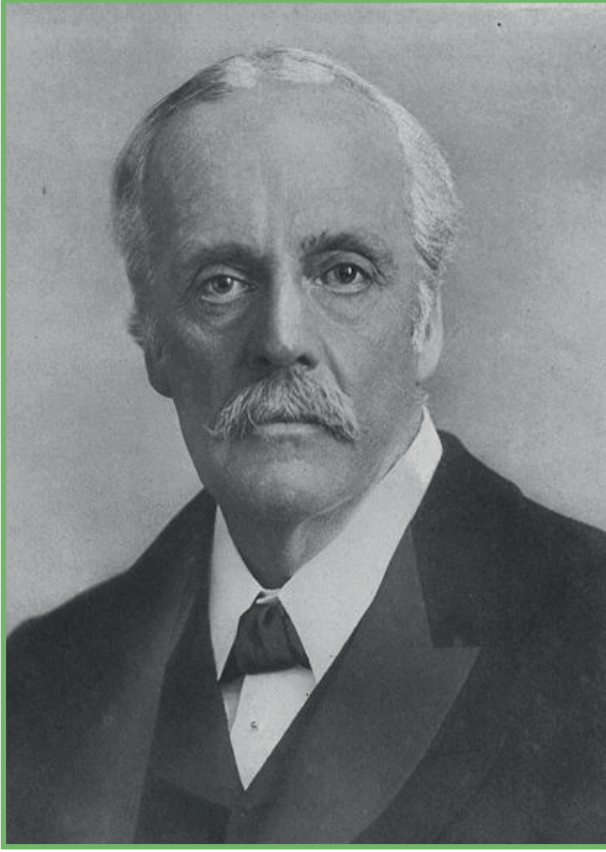
"Bu son derece kötü bir anlaşma. Bunu Balfour'a da söyledim. Gelecekte savaşların üreyeceği bir bölge yaratıyorlar".

Edward House

ABD Başkanı Woodrow Wilson'ın Dış Politika Danışmanı

16 Mayıs 1916 tarihinde Britanya ve Fransa arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ortadoğu'daki topraklarını paylaşmayı öngören gizli anlaşmadır. Anlaşma Britanya adına Mark Sykes ve Fransa adına Georges Picot arasında yapıldığından Sykes-Picot anlaşması olarak anılır. Mekke Şerifi Hüseyin bin Ali ile Sir Henry McMahon arasındaki gizli anlaşmadan haberdar olan Fransa Britanya'ya baskı yapmak suretiyle yeni bir anlaşma yapılmasını ister. Rusya'nın da onayladığı anlaşma gereği Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis'le Güneydoğu Anadolu'nun bir kısmı Rusya verildi. Doğu Akdeniz bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Musul ve Suriye kıyıları Fransa'ya bırakıldı. Hayfa ve Akka limanları ile Bağdat, Basra ve Güney Mezopotamya Britanya'ya verildi. Filistin, kutsal yerleşim yeri olması hasebiyle uluslararası bir yönetime devredilecekti. 1917 yılında Rusya'da yaşanan devrim sonrası Rusya anlaşmadan ve paylaşmadan vazgeçti. Lev Troçki gizli yapılan bu anlaşmayı 24 Kasım 1917'de Rus İzvestiya gazetesinde yayınlarak kamuoyunu anlaşmadan haberdar etti.

Foreign Office,
November 2nd, 1917.

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet

His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country"

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Y. in
Arthur Balfour

Balfour Deklarasyonu

"Saygıdeğer Lord Rotschild, Majestelerinin Hükümeti adına kabineye sunulan ve kabul edilen Yahudi Siyonist isteklerini sempati ile karşılayan müteakip deklarasyonu iletmekten memnuniyet duyarım. Majestelerinin Hükümeti, Filistin'de Museviler için bir milli yurt kurulmasını uygun karşılamaktadır ve bu hedefin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için elinden geleni yapacaktır. Filistin'deki mevcut Musevi olmayan toplumların sivil ve dini hakları ile başka ülkelerde yaşayan Musevilerin sahip oldukları hak ve politik statülerine zarar verecek hiçbir şeyin yapılmayacağı açıkça anlaşılmalıdır."

Britanya Dış İlişkiler Sekreteri James Arthur Balfour'un siyonist hareketin en başta gelen destekçilerinden olan Baron Walter Rotschild'e yazdığı tarihi mektup Filistin'de siyonist temelli bir devletin kurulmasının önünü açmıştır. Balfour Deklarasyonu olarak tarihe geçen mektup sonrasında Filistin topraklarına Yahudi göçü artmış, II. Dünya Savaşı esnasında Hitler'in ve Doğu Avrupa ülkelerinin Yahudilere karşı ırkçı tutumları da Filistin topraklarına olan göçü artırmıştır. Deklarasyonun yayınlandığı 1917 yılında İngiliz manda yönetimi altında bulunan Filistin toprakları kademeli olarak işgal edilmiş, 1947 yılında İngiltere manda yönetimini terk ederek bölgeden çekilmiş, 1948 yılında da İsrail Devleti resmen kurulmuştur.

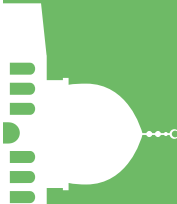
Tarih 9 Aralık 1917...

Son Osmanlı Kudüs-ü Şerif Mutasarrıfı İzzet Bey, şehri terk ettiğini ve teslimi belediye reisinin yapacağını, Kudüs'ün ünlü ailelerinden gelen Belediye Reisi Vekili Hüseyinzade Hüseyin Bey'e bir mektupla bildirdi. Kudüs'ün Haçlılardan temizlenmesinden 730 sene, Yavuz Sultan Selim Han'ın şehre girişindense dört asır sonra, Haçlı Hristiyanların torunları böylece şehre geri dönecekti. Savunma komutanı ve askerler teslim işleminde bulunmadılar. Tahrip edilmesin diye şehri terk etmişlerdi. General Allenby kuvvetlerinin, kırk günlük kuşatma sırasında kutsal ve tarihi şehrin sur içi mekânlarına, içte ve dıştaki dini eserlere saygılı davrandığı söylenemez. Acımasızca bombardımana devam etmişlerdi. Alman ve Avusturyalı müttefikler şehri teslim etmesi için Türkleri ikna ettiler. 9 Aralık 1917'de belediye reisi, o sabah şehirden ayrılan Mutasarrıf İzzet Bey'in mektubunu İngilizlere teslim için gittiğinde İngilizler bu mektubu alıp harekete geçmekte tereddüt ettiler. Üst komutanların emriyle şehir teslim alındı. 11 Aralık 1917'de de General Allenby ile Fransız, İtalyan müttefik bölüklerin komutanları en başta, İngiliz komuta heyeti, konsoloslar ve yetkililer şehre Yafa kapısından yaya olarak girdiler. (Prof.Dr. İlber Ortaylı)

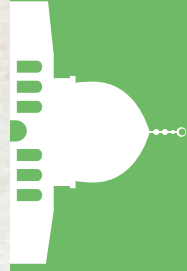
"Türkler ürküten, delice bir mücadele gücüne sahip. Savaş kabiliyetlerini tamamen yitirdiler ama hala çarpışmaya devam ediyorlar. Bir avuç Türk'ün siperlerde mahpus olduklarını bile bile ateşi kesmemeleri ve mücadele etmeleri yüzünden zaman kaybediyoruz."

General Allenby'in anılarından

Ekim 1922’de İngilizler tarafından Filistin’de yapılan ilk nüfus sayımında 757,182 kişilik nüfusun % 78’i müslüman, % 11’i yahudi ve % 9,6’sı Hıristiyandır.

Yahudilerin dördüncü göç (Aliyah) dalgası.

1924-1928

Filistin Arap İşçi Topluluğu kurulur.

1925

Altıncı Arap Ulusal Kongresi Yafa'da toplanır.

Ekim 1925

Yedinci Arap Ulusal Kongresi toplanır.

Haziran 1928

Yahudilerin İslami vakıf arazisi olan Ağlama Duvarı'nda kendilerine tanınan geleneksel ibadet özgürlüklerini değiştirme girişimleri Filistinliler'de siyonistlerin duvarı ve Harem-i Şerif'i ele geçirecekleri korkusu yaratır.

23 Eylül 1928

Kasım 1931'de İngilizler'in ikinci nüfus sayımı. 1,035,154 kişilik nüfusun % 73,4'ü müslüman, % 16,9'u yahudi, % 8,6'sı Hristiyanıdır.

Kudüs'te toplanan İslam Konferansı tartışmalı bölgelere yönelik İslami hakların korunması çağrısında bulundu.

Kasım 1928

Kudüs'te toplanan İslam Konferansı tartışmalı bölgelere yönelik İslami hakların korunması çağrısında bulundu.

15 Ağustos 1929

Ağlama Duvarı'ndaki gerilim sonucunda Kudüs'teki el-Halil dağında ve diğer yerlerde Filistinliler'in saldırıları sonucu 113 yahudi öldürüldü. İngiliz kuvvetleri karışıklıkları bastırdı. 166 Filistinli yaşamını yitirdi. Büyük çoğunluğu güvenlik güçleri tarafından öldürüldü.

23-29 Ağustos 1929

Filistinliler Kudüs'te, Ağlama Duvarı ihtilafına yönelik konferans düzenlediler. Arap Kadınları Kongresi toplandı.

Ekim 1929

Uluslar Ligi Ağlama Duvarı'na ilişkin Filistinliler'in ve Yahudiler'in haklarını araştırmak için bir komisyon kurdu.

14 Ocak 1930

İngilizlerce kurulan Shaw Araştırma Komisyonu 1929 yılındaki şiddet olaylarını Filistinliler'in siyonistlerin ele geçirme korkularına bağlar.

Mart 1930

30 Mart 1930

4. Filistin Delegasyonu Londra'ya gönderildi.

20 Ekim 1930

İngilizler Shaw Araştırma Komisyonu'ndaki iddiaları araştırmak için Hope-Simson Komisyonu adıyla yeni bir komisyon kurarlar. Komisyon yazdığı raporda Filistin'e yönelik göçün ve Filistin'in ekonomik gelişiminin yüksek sayıdaki siyonist göçmenleri absorbe etmekte yetersiz olduğunu ortaya koydu.

20 Ekim 1930

Passfield Politika Belgesi yayınlandı. Rapor Filistin'de bir yasama konseyinin kurulmasını yeniden canlandırdı ve Yahudi göçünü ve toprak alımlarını sınırlamayı teklif etti.

Aralık 1930

Uluslar Ligi komisyonu Ağlama Duvarı'na yönelik İslami mülkiyet haklarını onayladı.

14 Şubat 1931

Filistinliler tarafından 'Kara Mektup' olarak adlandırılan MacDonald Mektubu, Passfield Belgesi'nin kazanımlarını geriye döndürür.

1932

Arap Gençliği Ulusal Kongresi Kudüs'te yapıldı.

2 Ağustos 1932

İstiklal Partisi'nin kuruluşu. Manda döneminde Filistinli ilk politik partidir.

1933-1939

Beşinci Yahudi göçü (Aliyah).

1933

Hayfa Limanı'nın derinleşmesi. Arap Tarım Bankasının ortaya çıkışı. Yahudi Ajansı başkanı David Ben-Gurion ile Filistinli liderler, Avni el-Hadi, Musa el-Alami ve George Antonius arasında Filistin'in geleceği üzerine buluşmalar.

Ekim 1933

Arap Yürütme Konseyi genel grev ilan eder. Politik huzursuzluk baş gösterir. 24 kişi ölür.

Şubat 1934

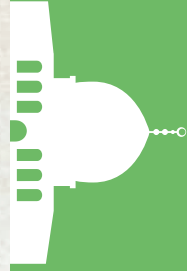
Sir William Murison'un başkanlığındaki komisyon 1933 yılındaki şiddet olaylarına ilişkin rapor hazırlar.

Mart 1934

Musa Kazım el-Hüseyni'nin ölümü ve başkanlık ettiği Arap Yürütme Konseyi'nin de sona erishi.

27 Mart 1935

Arap Partisi kuruldu.

KUDÜS RAPORU

63

Reform Partisi kuruldu.

23 Haziran 1935

Ulusal Blok Partisi kuruldu

5 Ekim 1935

Başlıca Filistinli politik partilerden Arap Yüksek Komitesi kuruldu. El-Hacc Emin el-Hüseyini başkanlık etti.

25 Nisan 1936

Filistin silahlı ayaklanması başladı

Mayıs 1936

Peel Komisyonu olarak da bilinen Kraliyet Komisyonu ayaklanmanın nedenlerini soruşturmak üzere Filistin'e geldi.

11 Kasım 1936

Kraliyet Komisyonu raporunu yayınladı. Filistin'in Yahudiler ve Filistinliler arasında bölünmesini öneren ilk rapor olmasıyla dikkat çekti. Eşzamanlı olarak İngiliz Politika Belgesi yayınlandı.

7 Temmuz 1937

Arap Yüksek Komitesi Peel Komisyonu'nun önerisini reddetti. Mücadele devam etti.

23 Temmuz 1937

"...İslam Alemine en affolunmaz darbeyi indirmiş olan Şerif Hüseyin'in haincesine ihaneti ve isyanı olmasa idi (ki bu hıyanet İslam Dünyasına karşı işlenmiş affı mümkün olmayan en büyük hıyanettir). İngilizleri Mısır'dan fiilen kovma hususunda başarılı olamasam bile, en azından Filistin ve Suriye içerisine bir adım atmalarına izin vermez ve yüz binlerce İngiliz askerini Mısır'da bağlamağa muvaffak olurdum. Şerif Hüseyin ihaneti bu mutlu sonuçtan bizi mahrum etti ve Arap- Türk, iki kardeş milleti birbirinden ayırarak birincisini İngiliz ve Fransızların esareti altına attığı gibi, ikincisini de yani Türkleri de hunhar düşmanlarıyla umutsuz bir savaşa girişmeye mecbur bıraktı."
(Cemal Paşa'nın Hatıralar'ından)

8 Eylül 1937

Arap ülkelerinden gelen Kongre temsilcileri Suriye'nin Şam kentin'deki Bludan köyünde buluştular; Peel Komisyonunu reddettiler. Buradaki toplantıya katılım Filistin davasına Arap devletlerinin artan ilgisini göstermesi bakımından önemlidir.

1 Ekim 1937

İngiliz Makamları Arap Yüksek Komitesini ve diğer Filistin politik örgütlerini yasaklar. El-Hacc Emin el-Hüseyni Lübnan'a sığınır. Diğer liderler yakalanıp Şeyse Adalarına sürgün edilir.

1938

Filistinliler Nablus, Ramallah, Taberiya, Eski Kudüs, Berşaba gibi önemli kentleri elinde tutmaktadır. Tahkim edilmiş İngiliz kuvvetleri Filistinlileri yenip ülkeyi yeniden işgal eder.

9 Kasım 1938

Woodhead Komisyonu olarak da bilinen Taksimat Komisyonu görevinin Filistin'in bölünmesi olasılıklarını incelemek olarak ifade eder. Peel Komisyonunun önerilerinin işlevsiz olduğunu ifade eder. Filistin'in geleceğini tartışmak üzere Londra'da bir konferans toplanmasını tavsiye eder. Politika Belgesi de eşzamanlı olarak yayınlanır.

7 Şubat–27 Mart 1939

Londra'da St. James Konferansı. İngiliz, Arap ve siyonist temsilcilerin katılımıyla gerçekleşen konferans sonuç alamadan sona erdi.

17 Mayıs 1939

Yayınlanan Resmi Rapor Yahudi göçünü, toprak alımını sınırlar, on yıl sonunda kademeli bağımsızlık, birleşik Filistin önerisinde bulunur. Her iki taraf da reddeder.

28 Şubat 1940

Toprak Transfer Düzenlemeleri Yahudi toprak alımlarını sınırlar.

1942

Arap Ticaret Birlikleri Federasyonu Filistin Arap İşçileri Topluluğunda ihtilafa yol açtı.

22 Mart 1945

Kahire'de Arap Ligi kuruldu.

22 Kasım 1945

Arap Yüksek Komitesi ikinci kez kuruldu.

Kasım 1945

Anglo–Amerikan Araştırma Komitesi kuruldu.

2 Aralık 1945

Arab Ligi Filistin'de üretilen Yahudi ürünlerini boykot organize etti.

Tarihçi-Yazar Murat Bardakçı'nın Babası İlhan Bardakçı'nın Bir Anısı

Onu o merdivenin başında gördüm. İki metreye yakın bir boy... İskeletleşmiş vücudu üzerinde bir garip giysi... Palto?... Hayır, kaput, pardösü veya kaftan?... Değil. Öyle bir şey, işte.

Başındaki kalpak mı, takke mi, fes mi? Hiçbirisi değil. Oraya dimdik, dikilmiş. Yüzüne baktım da, ürktüm. Hasadı yeni kaldırılmış kıraç toprak gibi. Yüz binlerce çizgi, kırışık ve kavruk bir deri kalıntısı.

Yanımda İsrail Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanı Yusuf var. Bizim eski vatandaşımız. İstanbullu. "Kim bu adam?" dedim.

Lâkaydi ile omuz silkti. "Bilmem." diye cevap verdi. "Bir meczup işte. Ben bildim bileli, yıllardır burada dururmuş. Çakılı gibi, hâlâ duruyor ya... Kimseye bir şey sormaz. Kimseye bakmaz, kimseyi görmez."

Kan mı çekti nedir?

Nasıl, neden, niçin hâlâ bilmiyorum. Yanına vardım. Türkçe "Selâmünaleyküm baba." dedim.

Torbalanmış göz kapaklarının ardında sütrelenmiş gibi jilette çizilmişçesine donuk gözlerini araladı. Yüzü gerildi. Bana, bizim o canım Anadolu Türkçemizle cevap verdi:

- Aleykümüsselâm oğul...

Donakaldım. Ellerine sarıldım, öptüm öptüm...

- Kimsin sen, baba? dedim.

Anlattı ki, ben de size anlatacağım.

Ama evvelâ biliniz. O canım Devlet çökerken, biz Kudüs'ü 401 yıl 3 ay 6 günlük bir hakimiyetten sonra bırakırız. Günlerden 9 Aralık 1917 Pazar günüdür. Tutmaya imkân yok. Ordu bozulmuş, çekiliyor, Devlet, zevalin

kapısında. İngiliz girinceye kadar geçen zaman içinde yağmalanmasın diye oraya bir artçı bölük bırakırız. Âdet odur ki kenti zapteden galip, asayiş görevi yapan yenik ordu askerlerine esir muamelesi yapmaz.

Anlattı, dedim ya. Gerisini tamamlayayım.

- Ben, dedi, Kudüs'ü kaybettiğimiz gün buraya bırakılan artçı bölüğünden...

Sustu. Sonra, elindeki silahın namlusuna sürdüğü fişekleri ateşler gibi zımbaladı:

- Ben, o gün buraya bırakılmış 20. Kolordu, 36. Tabur, 8. Bölük, 11. Ağır Makineli Tüfek Takım Komutanı Onbaşı Hasan'ım...

Yarabbi. Baktım, bir minare şerefesi gibi gergin omuzları üzerindeki başı, öpülesi sancak gibiydi...

Ellerine bir kerre daha uzandım. Gürler gibi mırıldandı:

- Sana, bir emanetim var oğul. Nice yıldır saklarım. Emaneti yerine teslim eden mi?

- Elbette, dedim, buyur hele...

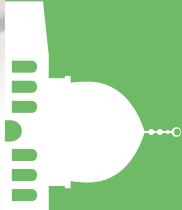
Konuştı:

- Memlekete avdetinde yolun Tokat Sancağı'na düşerse... Git, burayı bana emanet eden kumandanım Kolağası (Önyüzbaşı) Musa Efendi'yi bul. Ellerinden benim için bus et (öp). Ona de ki...

Sonra, kumandanı olduğu takımın makineli gibi gürlledi:

- O'na de ki, gönül komasın. Ona de ki, "11. Makineli Takım Komutanı İğdırlı Onbaşı Hasan, o günden bu yana, bıraktığın yerde nöbetinin başındadır.

Tekmilim tamamdır kumandanım. dedi" dersin...

Mayıs 1946**İki Uluslu Devlet**

Anglo-Amerikan Araştırma Komitesi Filistin'de iki uluslu devlet çağrısı yapan bir rapor yayınladı.

28-29 Mayıs 1946**Filistin'in Bağımsızlığına Çağrı**

Arab Ligi'nin Mısır'daki toplantısında Filistin'in bağımsızlığı çağrısı yapıldı.

Haziran 1946**Dördüncü Kez**

Dördüncü Arap Yüksek Komitesi kuruldu.

11-12 Haziran 1946**Arap Ligi'nden Öneri**

Suriye Bludan'da bir araya gelen Arap Ligi, Arap petrolünün İngiltere ve Amerika'ya Filistin politikalarındaki yaklaşımları göz önünde bulundurularak sevkedilmesine dair gizli bir öneriyi benimsedi.

Temmuz 1946**Birleşik Federe Filistin Önerisi**

Birleşik, Federal bir Filistin'e dair Morrison-Grady Planı yayımlandı.

31 Temmuz 1946**Anglo Amerikan Konferansı**

Anglo-Amerikan Konferansı Londra'da yapılır. Konferans Morrison-Grady Planı'nın uygulamaya konmasını önerir.

Eylül 1946**Yuvarlak Masa Konferansı**

Londra'da Filistin sorununa ilişkin Yuvarlak Masa Konferansı. Uzlaşma olmadan sona erdi.

26 Ocak 1947

Yuvarlak Masa Konferansı yeniden toplanır ancak yine sonuç alınmaz.

26 Ocak 1947

Yuvarlak Masa Konferansı yeniden toplanır ancak yine sonuç alınmaz.

18 Şubat 1947

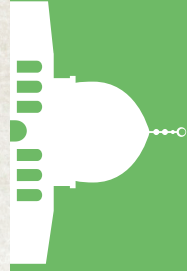
Yuvarlak Masa Konferansı'nın hemen ardından İngiltere Filistin'in geleceği konusunu Birleşmiş Milletlere taşıyacağını açıklar.

28 Nisan 1947

Filistin'in ele alındığı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun özel oturumu başlar.

15 Mayıs 1947

Filistin konusunda Yahudi-Filistin iddialarını çözüme kavuşturacak yollara ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere Birleşmiş Milletler Filistin Özel Komitesi (UNSCOP) kurulur.

KUDÜS RAPORU

67

İngiltere Manda yönetimini sona erdirmeye niyetlendiğini açıklar.

26 Eylül 1947

Lübnan'da toplanan Arap Ligi Filistin'e yardım amaçlı askeri operasyonları finanse etme kararı alır.

7-15 Ekim 1947

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu UNSCOP'un bölünme kararını benimser; Genel Kurul Kararı 181 (II)

29 Kasım 1947

İsrail Devleti İlan Edilir.

14 Mayıs 1948

Yahudi-Filistin çatışması patlak verir. Siyonist milis örgütü Haganah İngilizlerin çekilmesi sonrası stratejik bölgeleri işgal etmek için Plan Gimel'i uygulamaya koydu.

Aralık 1947

Haganah BM tarafından Arap Devleti olarak önerilen Filistin bölgelerini işgal etmek için Plan Dalet'i başlatır.

4 Nisan 1948

Deyr Yasin köyünde 100 Filistinli katledildi.

9 Nisan 1948

BM, Folke Bernadotte'yi Filistin'de arabulucu olarak tayin etti.

13 Mayıs 1948

Son İngiliz Yüksek Komiseri de Filistin'i terk eder; siyonist toplum 'İsrail' adı altında bağımsızlığını ilan eder.

14 Mayıs 1948

İngiliz mandasının sonu. Ürdün, Mısır, Suriye, Lübnan, Irak ve Suud ordularından birimler siyonist güçlerle savaşmak üzere Filistin'e gelir.

15 Mayıs 1948

Haganah ve Ürdün kuvvetleri arasında Kudüs çarpışması başlar.

19 Mayıs 1948

İlk ateşkes.

11 Haziran-8 Temmuz

BM teklifiyle ikinci ateşkes.

19 Temmuz 1948

Mısır kontrolündeki Gazze'de tüm Filistin'i kapsayan Hükümetin kuruluşu.

Eylül-Ekim 1948

BM arabulucusu Folke Bernadotte Kudüs'te İsraili militanlar tarafından düzenlenen suikastte öldürülür.

17 Eylül 1948

BM Karar 242

Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu'nun 22 Kasım 1967'de kabul ettiği karardır. Oybirliği ile kabul edilen bu karar temel olarak Ortadoğu'da barışı yeniden yerleştirmeyi hedefliyordu.

Bunun için iki ilke belirlendi.

1. İsrail silahlı kuvvetlerinin son çatışmada işgal edilen bölgelerden çekilmesi,
 2. Tüm iddaalardan vazgeçilmesi ve çatışmaya yol açacak davranışlardan kaçınılması.
- Karar ayrıca bölgedeki tüm devletlerin toprak bütünlüğüne saygı duyulmasını ve mülteci sorununa adil çözüm üretilmesini talep etti.
 - Mısır ve Ürdün 242 Sayılı Kararı kabul etti. Ancak müzakereler için İsrail'in 1967 yılında işgal ettiği topraklardan çekilmesini şart koştular.
 - İsrail de kararı kabul etti ancak geri çekilme ve mülteciler sorununu Arap Devletleriyle doğrudan görüşmelerle ve kapsamlı bir barış anlaşması çerçevesinde ele alınması gerektiğini söyledi.
 - Suriye, İsrail'in Arap ülkelerinden ödün beklediğini savunarak kararı kabul etmedi.
 - Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) de Filistin sorununun bir mülteci problemine indirgenmediğini söyleyerek kararı reddetti.

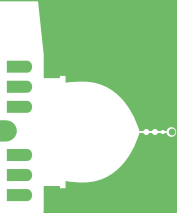
UNSCOP'un Kuruluşu

Birleşmiş Milletler kuruluşundan iki yıl sonra 28 Nisan 1947'de yaptığı ilk özel oturumunda 'Filistin'de manda yönetimine son verilmesi konusunu ele aldı. Özel Oturumda alınan kararla 11 üyeli Birleşmiş Milletler Filistin Özel Komitesi (UNSCOP) kuruldu. Komiteye Filistin'le ilişkili tüm konuların araştırılıp Genel Kurul'un Eylül 1947'de yapılacak oturumuna çözüm önerilerini getirmesi görevi verildi. UNSCOP çalışmasını 31 Ağustos 1947'de tamamladı. Filistin konusunda bir birlik oluşmadı. Komite azınlık ve çoğunluk önerileri adıyla iki farklı öneri sundu.

Üyelerin büyük çoğunluğu Filistin'in bir Arap ve bir Yahudi devleti kurulması suretiyle bölünmesini, Kudüs'ün de uluslararası statüde Birleşmiş Milletler'in idari otoritesi altında tutulmasını önerdi. Üç birim de ekonomik bir yapıyla birbirine bağlanacaktı. Azınlık önerisi ise, Kudüs'ün başkent olduğu bir Arap ve bir de Yahudi devletini içeren bağımsız federasyon önerisiydi. İki aylık yoğun müzakerelerin sonunda 29 Kasım 1947 tarihli oturumda Ekonomik Birlik ile Bölünme Planı 181 (II) Sayılı kararla kabul edildi.

Buna göre,

- 1 Ocak 1948 tarihine kadar Arap ve Yahudi Devletleri kurulacak, Filistin 8 parçaya ayrılacak, üç parça Arap Devleti'ne, üç parça Yahudi Devleti'ne verilecek,
- Kudüs, Birleşmiş Milletler Vesayet Konseyi tarafından yönetilecekti.

Kasım 1948

Ürdün taraftarı ileri gelenler Jericho Konferansı'nda Ürdün'e Batı Şeria'yı ilhak etme çağrısında bulunur.

11 Aralık 1948

BM Genel Kurulu 726,000 Filistinli mülteci ile ilgili 194 Sayılı Kararı (III) kabul eder.

12 Ocak 1949

BM gözetiminde ilk Arap-İsrail ateşkes görüşmeleri.

Mart 1949

Genel Mülteci Kongresi Ramallah'ta yapılır.

27 Nisan- 15 Eylül

Lozan barış görüşmeleri.

27 Temmuz 1949

BM arabulucusu Ralph Bunche Arap-İsrail ateşkes anlaşması sonrası çatışmanın sona erdiğini ilan eder.

Aralık 1949

Ürdün kendi kuvvetleri tarafından kontrol edilen Batı Şeria'yı kendisine katar. BM tarafından Birleşmiş Milletler Yakınoğu'daki Filistinli Mülteciler İçin Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) kurulur.

Ocak 1950

İsrail, Filistinli vatandaşlarına askeri kanunlar koyar.

14 Mart 1950

İsrail, Gaib Mallar Yasası topraklarını bırakıp gitmiş Filistin'li mültecilerin arazileri üzerinden topraklarını genişletir.

20 Temmuz 1951

Ürdün Kralı Abdullah Doğu Kudüs'te el-Aksa Camii'nde bir Filistinli'nin suikastine uğrar.

14 Ekim 1953

Ariel Şaron'un komuta ettiği İsrail Ordusu'nun Birim 101'i tarafından Batı Şeria'daki Kibya köyüne saldırı düzenlenir, 53 Filistinli yaşamını yitirir.

29 Ekim 1956

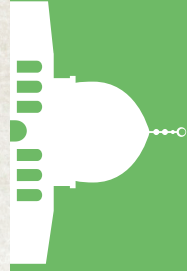
Süveyş Savaşının Başlangıcı. İsrail Gazze Şeridi'ni, Sina Yarımadasını işgal eder. Fransa ve İngiltere 31 Ocak'ta İsrail'in yanında Mısır'a karşı savaşa dahil olur. İsrail sınır güvenlik muhafızları Kufr Kasım'da İsrail vatandaşı 49 Filistinli'yi katleder.

Ocak 1959

Yasir Arafat ve arkadaşları tarafından el-Fetih kurulur.

Ocak 1964

Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Kahire'de kurulur. Ahmed Şukayri ilk başkanı olur. Aynı zamanda Filistin Kurtuluş Ordusu ve Filistin Ulusal Fonu da kurulur.

KUDÜS RAPORU

71

Altı Gün Savaşı.

Aynı zamanda Haziran Savaşı olarak da bilinir. İsrail'in Arap hava üslerini vurmasıyla İsrail ve Arap dünyası arasında yaşanan bir savaştır. İsrail ard arda Sina Yarımadasını, Gazze Şeridi'ni, Batı Şeria ve Golan Tepeleri'ni ele geçirir.

5-10 Haziran 1967

Doğu Kudüs'ün İsrail tarafından işgali.

7 Haziran 1967

BM Güvenlik Konseyi Karar 242'yi kabul eder. Ortadoğu'da tüm devletlerin barış içerisinde yaşama hakkına vurgu yaparak İsrail'in çekilmesi çağrısı yapar.

22 Kasım 1967

Gunnar Jarring'in çabalarıyla BM barış görüşmelerinin başlangıcı.

Aralık 1967

Filistin Ulusal Konseyi'nin Kahire'deki beşinci toplantısında el-Fetih'in lideri Yaser Arafat, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün başkanı olarak seçilir.

1-4 Şubat 1969

Bir Zeit Koleji üniversite statüsü kazanır. İşgal altındaki topraklarda ilk Filistin üniversitesidir.

1972

Yom Kippur Savaşı. Ekim Savaşı ya da Ramazan Savaşı olarak da bilinir. İsrail'in işgali altındaki Sina Yarımadası ve Golan Tepelerine Mısır-Suriye tarafından gerçekleştirilen saldırıyla başlar.

6 Ekim 1973

BM Güvenlik Konseyi savaşı sonlandırmak için Karar 338'i kabul eder. 242 No'lu karardaki ilkeler tekrar vurgulanır.

22 Ekim 1973

Cenevre'de yapılan sonuçsuz Arap-İsrail barış konferansı.

21 Aralık 1973

Kahire'de onikinci Filistin Ulusal Konseyi Toplantısı. Konsey Filistin'in bütününden ziyade İsrail'den kurtarılmış herhangi bir toprak parçasında 'ulusal otorite' sağlanması yönünde strateji değiştirir. Bu değişiklik Filistin'in iki devletli yapısını kabul etme yönünde bir yönelimi ortaya koyar.

1-9 Haziran 1974

BM Genel Kurulu, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü (FKÖ) Filistin halkının temsilcisi olarak tanır.

14 Ekim 1974

Rabat'ta düzenlenen Arap Zirvesi'nde FKÖ, Filistin halkının yegane meşru temsilcisi olarak tanınır.

29 Ekim 1974

13 Kasım 1974

FKÖ lideri Yaser Arafat BM Genel Kurulu'na hitap eder.

Nisan 1975

Lübnan iç savaşı başlar.

Eylül 1975

ABD İsrail'e, BM'nin 242 No'lu kararını kabul ettiğini ve terörden vazgeçtiğini söylemediği sürece FKÖ ile ilişki kurmayacağını bildirdi.

10 Kasım 1975

BM Genel Kurulu'nun 3379 No'lu Kararı, Siyonizmle ırkçılığı eşitler.

4 Aralık 1975

FKÖ'ye, BM Güvenlik Konseyi tarafından Arap-İsrail çatışmasına ilişkin müzakerelere katılma izni verilir.

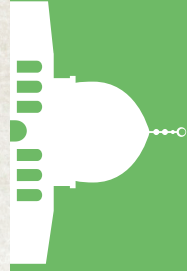
30 Mart 1976

İsrail'in Filistin topraklarına el koyuşuna karşı düzenlenen Toprak Günü protestolarında Galilee'de 6 Filistinli ölür.

8 Ağustos 1981

Suudi Arabistan'ın Fahd Planı. Filistin devletinin kuruluşuna karşılık Arap ülkelerinin İsrail'i tanıyabileceğini ima eder.

İsrail İşgal Altındaki Topraklar'da askeri yönetimleri sivil yönetimlerle değiştirir.

Kasım 1981

İsrail'in Lübnan işgali başlar. FKÖ güçlerine saldırır ardından Batı Beyrut'u kuşatma altına alır. Binlerce sivil ölür.

6 Haziran 1982

ABD başkanı Donald Reagan, Arap-İsrail barışı için Reagan Planı'nı açıklar. Plan İşgal Altındaki Topraklarda Filistin'in özerkliğini, nihai olarak Filistin'in Ürdün'le birlikteliğini önerir.

1 Eylül 1982

1981'deki Fahd Planı'na benzer olarak Arap Ligi tarafından Fez Planı'nın önerilişi.

8 Eylül 1982

Sabra ve Şatilla

17 – 18 Eylül Sabra ve Şatilla katliamları. Lübnan Falanjist güçleri İsrail tarafından kontrol edilen Batı Beyrut'ta iki mülteci kampında 800-1500 Filistinli'nin ölümüyle sonuçlanan katliama imza atılır.

1982

İlk Tiyatro Festivali

el-Hakavati Tiyatro topluluğu Kudüs'te ilk tiyatro ve kültür merkezini kurar. Ramallah'da ilk Filistin Tiyatro Festivali yapılır.

1983

Onlara "Yeryüzünde düzeni bozmayın" denildiğinde, "Hayır, biz yalnızca ıslah edenleriz" derler.

(Kur'an-ı Kerim 2/11)

1988

İlk Legal Parti

İsrail'de Arap Demokratik Partisi'nin kuruluşu. İsrail'de açılan ilk yasal Arap partisi özelliğine sahiptir.

12 Nisan 1976

Batı Şeria'da ilk belediye başkanlığı seçimleri. FKÖ taraftarı başkanlar seçimin galibi olur.

13 Ağustos 1976

Lübnan Falanjist kuvvetleri 53 günlük kuşatma sonrası Tal el-Zatar mülteci kampında Filistinlileri katleder.

16 Mart 1977

ABD başkanı Jimmy Carter, Filistinliler'in bir vatana sahip olma hakkını telaffuz eder. Bunu yapan ilk Amerikan başkanıdır.

19-20 Kasım 1977

Mısır devlet başkanı Enver Sedat İsrail'e ziyaret gerçekleştirir. Bunu yapan ilk Arap lideridir.

5-17 Eylül 1978

Camp David Zirvesi

ABD başkanı Jimmy Carter, Mısır devlet başkanı Enver Sedat ve İsrail başbakanı Menachem Begin arasında gerçekleştirilen zirveden çıkan anlaşma 17 Eylül'de Washington'da imzalandı. Anlaşma Mısır-İsrail barışının temelini oluşturur.

26 Mart 1979

Mısır-İsrail Barış Anlaşması

Washington'da imzalanan anlaşma İsrail ve bir Arap ülkesi arasında imzalanan ilk anlaşma özelliğine sahiptir.

31 Mart 1979

Barış Anlaşması sonrası FKÖ ve Arap Ligi ülkeleri Mısır'la diplomatik ilişkilerini keserler.

30 Temmuz 1980

İsrail meclisi Knesset Kudüs'ü 'ebedi başkenti' olarak ilan eder

Temmuz 1981

FKÖ-İsrail arasında Lübnan sınırı boyunca şiddetli çatışmalar. İsrail Beyrut'u bombalar, yüzlerce kişi hayatını kaybeder. FKÖ'nün Lübnan'dan İsrail'in kuzeyine ağır silahlarla saldırıları, pek çok İsrailli ölür.

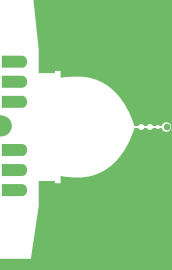
24 Temmuz 1981

ABD arabulucusu Philip Habib FKÖ-İsrail arasında dolaylı ateşkes. Amerika'nın ya da İsrail'in FKÖ'yü tanıdığı izlenimi oluşmaması için ateşkes dolaylıdır.

Aralık 1988

Arafat BM'de

13 Aralık 1988. Arafat, Cenevre'de BM'ye hitap eder, BM Güvenlik Konseyi'nin 242 ve 338 No'lu kararlarını kabul ettiğini ilan bildirir.

Camp David Görüşmeleri

Kasım 1977'deki Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın Kudüs ziyareti Ortadoğu Sorununda yeni bir dönemin başlangıcı olur. Ziyaretin ertesinde Mısır ve İsrail arasında ABD aracılığıyla doğrudan görüşmeler yapılır.

Bu görüşmeler Camp David Sözleşmeleri adı verilen iki adet çerçeve barış sözleşmesi imzalanır. Bu sözleşmeler de Mart 1979 yılında barış antlaşmasıyla neticelenir ve ardından İsrail 1982 yılında Sina'dan askerlerini çeker. Buna karşılık anlaşma gereği Mısır da İsrail devletini tanımalıdır. Camp David barış antlaşmasıyla,

- İsrail, işgal ettiği topraklarda meşruiyet kazanma şansı yakaladı,
- Kudüs'ü yahudileştirme fırsatını elde etti,
- Batı sınırlarını güvenli hale getirdi,
- Mısır'ın İsrail'i tanınması Arap ülkeleri arasında ilk kez oluyordu,
- Arap ülkeleri Rusya'ya (o zamanlar SSCB) yakınlaşıyordu,
- Mısır ve ABD yakınlaşıyor, hatta ABD Mısır'a para desteği sağlıyordu.

Camp David Barış Antlaşması Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat ve İsrail başbakanı Menahem Begin arasında imzalandı ve bu iki devlet adamı birlikte 1978 Nobel Barış Ödülü'nü aldı.

10 Ekim 1989**ABD Barış Planı**

ABD başkan sekreteri James Baker beş maddelik planını sunar.

14 Aralık 1989**ABD-FKÖ Diyalogu**

14 Aralık 1989'da ABD Tunus'ta FKÖ ile diyalog başlatır.

9 Aralık 1989**İntifada Başlar.**

İsrail karşıtı gösteriler önce Gazze Şeridi'nde patlak verir ardından tüm işgal altındaki topraklarda sivil isyana dönüşür.

19 Kasım 1988

Filistin Ulusal Konseyi Cezayir'de toplanır ve Filistin Devleti'ni ilan eder.

20 Haziran 1990

ABD, Filistin Özgürlük Cephesi'nin saldırısı sonrası FKÖ ile diyalogu durdurur.

8 Ekim 1990

İsrail güçleri Harem-i Şerif'te 18 Filistinli göstericiyi katleder.

Nisan 1991

ABD başkan sekreteri James Baker Kudüs'te Filistin'li liderlerle diyalog başlatır.

10 Aralık 1991

BM Genel Kurulu 4686 sayılı kararıyla, 1975 yılında aldığı 'Siyonizm ırkçılıktır' kararını iptal etmiştir.

25 Aralık 1991

Sovyet Rusya'nın dağılışı.

1993

İsrail ve FKÖ temsilcileri arasında Norveç'te gizli görüşmeler.

9 Eylül 1993

Arafat FKÖ'nün, yürütme kurulunun oylaması sonucu, İsrail'i tanıdığını İsrail başbakanı İzak Rabin'e bildirir.

12 Eylül 1993

İzak Rabin, İsrail'in FKÖ'yü tanıdığını Arafat'a bildirir.

13 Eylül 1993

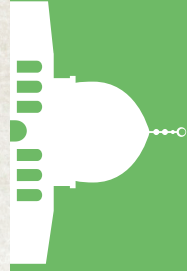
İsrail ve FKÖ, karşılıklı tanıma sonrası, Washington'da İlkeler Deklerasyonu'nu imzalar

25 Şubat 1994

İsrailli yerleşimciler el-Halil'de, İbrahim Camii'nde açtıkları ateş sonucu 29 Filistinli'yi katleder.

4 Mayıs 1994

İsrail-FKÖ Gazze Eriha Anlaşması'nı (Kahire Anlaşması) imzalar.

KUDÜS RAPORU

77

Filistin Polisi olarak görev yapmak üzere Filistin Kurtuluş Ordusu'nun ilk birimlerinin Gazze Eriha'ya girişleri.

12 Mayıs 1994

Yaser Arafat Filistin Yönetimi'ne başkanlık etmek üzere Gazze'ye giriş yapar.

1 Temmuz 1994

İsrail Başbakanı Rabin Tel Aviv'de bir Yahudi militan tarafından suikaste uğrar.

4 Kasım 1994

Arafat, İsrail Başbakanı İzak Rabin ve İsrail Dış İşleri Bakanı Şimon Perez'le birlikte Nobel Barış Ödülü'ne layık görülür.

10 Kasım 1994

İsrail-FKÖ el-Halil Protokolü imzalar. 19 Şubat 1997 İsrail başbakanı Benyamin Netanyahu Doğu Kudüs'teki Har Homa yerleşkesinin kurulmasına onay verir. İsrail-FKÖ görüşmeleri biter.

15 Ocak 1997

ABD Başkanı Bill Clinton Filistin Yönetimi'ni ziyaret eden ilk başkan olur.

12 Aralık 1998

Filistin Ulusal Konseyi Gazze'de bir araya gelir, Clinton'ın nezinde Filistin Bildirgesi'ni revize eder.

14 Aralık 1998

İsrail Yüksek Yargısı Filistinli mahkumlara işkenceyi yasaklar.

Eylül 1999

İsveç'te İsrailliler'le Filistinliler arasında gizli müzakereler başlar.

10 Mayıs 2000

Ehud Barak ve Yaser Arafat Bill Clinton'ın misafirleri olarak Camp David'de müzakerelere başlar. Her iki taraf da uzlaşmaya varamaz.

11-25 Temmuz 2000

İsrail Likud Partisi lideri Ariel Şaron Harem-i Şerif'e girer.

28 Eylül 2000

el-Aksa İntifadası'nın Başlaması
Harem-i Şerif'te İsrail polisi 4 Filistinli'yi öldürür ve 160'ını da yaralar.

29 Eylül 2000

ABD başkanı Bill Clinton, nihai statüye ilişkin anlaşma sağlanması noktasında parametrelerini ve önerilerini sunar. patriği İstanbul'dan Kudüs'e taşındı.

23 Aralık 2000

Ehud Barak Clinton'un parametrelerini görüşmeler için temel kabul eder ancak berraklaştırma talep eder.

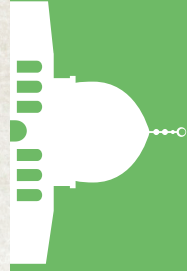
27 Aralık 2000

Madrid Barış Konferansı

Körfez Savaşı'nın ertesinde Amerika ve Rusya İspanya'nın başkenti Madrid'te bir barış konferansı düzenlediler. Konferansın amacı somut maddi kazanımlar elde etmek olmasa da Arap Devletleri-İsrail arasındaki çatışmaya diplomatik açıdan son verme niyetini taşıyordu. Konferansta ikili bir müzakere yöntemi belirlendi. Bir taraftan katılımcılar kendi aralarında özel problemlerini görüşüyorlar, diğer yandan daha kalabalık toplantılarda ise bölgesel konuları ele alıyorlardı.

Konferans 30 Ekim 1991 günü başladı ve İsrail, Suriye, Lübnan ve Mısır'dan delegasyonları barındırıyordu. İsrail ve ABD bu görüşmelere Filistin'in doğrudan katılmasına onay vermediler. Filistinli delegeler Ürdünlü delegeler arasında kendi görüşlerini iletebiliyorlardı. Konferans 1 Kasım'a kadar sürdü ve ardından Madrid'te İsrail, Lübnan ve Ürdün-Filistin delegeleriyle konuşmalar devam etti. İsrail Filistinlilerle Ürdün aracılığı olmaksızın buluşmak konusunda ikna oldu. Çoklu görüşmeler 1992 yılında Moskova'da başladı.

KUDÜS RAPORU

79

FKÖ lideri Arafat ABD başkanı Clinton'la görüşür ve 'bazı çekincelerle' birlikte önerilen parametreleri kabul ettiğini bildirir.

3 Ocak 2001

İsrail başbakanı Barak Filistin Yönetimi ile anlaşma planını açıklar, buna göre halihazırda Filistin Yönetimi'nde bulunan Batı Şeria'nın % 40 -42'sinde bir Filistin Devleti'nin kurulması öngörülür.

18 Ocak 2001

Mısır'ın Taba kentinde İsrail ve Filistinliler arasında müzakereler. Kademeli ilerleyişi içeren müşterek olarak ifade edilmiş bir raporla sona erer.

21-27 Ocak 2001

Likud Partisi lideri Ariel Şaron İsrail başbakanı seçildi.

6 Şubat 2001

ABD Başkanı George W. Bush Clinton planının rafa kalktığını beyan eder. Barak Bush'a Clinton'ın Camp David'deki önerilerini içeren bir mektup göndererek artık bunun bağlayıcı olmadığını deklare eder. ABD başkan sekreteri Colin Powell yeni yönetimin meseleyi daha geniş olarak, bölgesel ölçekte ele alacağını ilan etti.

8 Şubat 2001

New York'ta Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Washington'daki Pentagon (ABD Savunma Bakanlığı) saldırıda bulunulur. Saldırıyı el-Kaide terör örgütü üstlenir.

11 Eylül 2001

Başkan Bush Filistin'in devlet olma durumunu destekler.

2 Ekim 2001

Şaron, Arafat'ı 'muhatap dışı' ilan eder. Filistin intihar saldırılarının artışı İsrail'de güvensizlik oluşturur. İsrail'in Gazze ve Batı Şeria gibi özerk bölgelerde yaptığı misilleme saldırıları, tecavüzler, karartma uygulamaları, sınır kapamalar, evlerin yıkma, 'nokta atışı cinayetler' gibi 'kollektif cezalandırma' yöntemleri Filistinliler'de geniş çaplı zayıatlara ve ekonominin zarar görmesine yol açar.

Ekim 2001-Mart 2002

Arap liderler İsrail'in 1967 sınırlarına dönmesi karşılığında İsrail'i tanıma ve normalleşme önerisinde bulundular.

28 Mart 2002

İsrail Batı Şeria'ya Koruyucu Duvar Operasyonu'nu düzenler. Filistin kentlerinin belli başlıları yeniden işgal edilir. Ramallah'ta İsrail askerleri Arafat'ın yönetim ofisini kuşatma altında tutarlar. Arafat bölgeden çıkamaz. İsrail aynı yıl Batı Şeria'da bir duvar inşa etmeye başlar.

29 Mart 2002

Jenin mülteci kamplarında yaşanan çetin savaş sonrası geriye ölü 53 Filistinli ve 15 İsrail askeri kalır.

9 Nisan 2002

ABD, AB, Rusya ve İngiltere karafından oluşturulan Quartet (4'lü) 2005 yılına kadar tamamlanması öngörülen İsrail-Filistin yerleşim planının son 'Yol Haritası'nı açıklarlar.

17 Eylül 2002

30 Nisan 2003

Mahmud Abbas Filistin Yönetimi'nin ilk başbakanı olur ve hükümetini kurar.

16 Ekim 2003

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1515 Sayılı Kararı ile Quartet'in Filistin ve İsrail barışına ilişkin Yol Haritası'nı BM Politikası olarak benimser. Çatışmanın çözümü için iki-devletli yapıyı benimser ve her iki tarafa da Yol Haritası kapsamında üzerine düşenleri yerine getirme çağrısında bulunur.

21 Ekim 2003

BM Genel Kurulu İsrail'in güvenlik bariyerini (duvar ya da çit olarak da adlandırılır) kınayan bir kararı kabul eder.

1 Aralık 2003

Cenevre Mutabakatı imzalanır.

14 Nisan 2004

Ariel Şaron'un ateşkes planı. Şaron ve Bush, Gazze Şeridi ve Batı Şeria'nın belli kısımlarından tek taraflı olarak çekilmeye yönelik önerisini içeren mektup teatisini gerçekleştirir.

18 Mayıs 2004

İsrail Refah Mülteci Kampını vurur. Onlarca Filistinli ölür, çok sayıda ev yerle bir edilir, pek çok insan evsiz barksız kalır.

9 Temmuz 2004

Uluslararası Adalet Divanı, Batı Şeria'yı çevreleyen "ayırıcı duvar"ın uluslararası hukuka aykırı olduğu sonucuna vardı ve yıkılması gerektiğini bildirdi.

29 Eylül-15 Ekim 2004

Nedamet Günleri Operasyonu'nun sona erışı. 107 Filistinli ölür 700 kişi evsiz kalır.

11 Kasım 2004

Yaser Arafat Paris yakınlarında nedeni bilinmeyen bir rahatsızlık sonucu öldü.

11 Kasım 2004

Mahmud Abbas Filistin Ulusal Yönetimi Devlet Başkanı seçildi.

9 Ocak 2005

Mahmud Abbas Filistin Ulusal Yönetimi Devlet Başkanı seçildi.

Nisan 2007

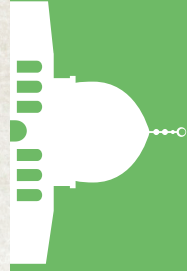
ABD güvenlik harcamaları için Mahmud Abbas'a 60 milyon dolar para yardımında bulundu. Bu para, Gazze'de bulunan ticaret yollarının güvenliğini sağlamanın yanı sıra lojistik ve iletişimi destekleme amaçlı kullanılacaktı.

Mayıs 2007

İsrail, Gazze'de beş hava saldırısı gerçekleştirdi. İsrail Başbakanı Ehud Olmert saldırıların devam edeceğini belirtti.

Kasım 2007

Hamas Gazze'de etkinliğini sürdürürken ABD Başkanı George Bush Annapolis'de Filistin - İsrail barış görüşmelerine ev sahipliği yaptı.

KUDÜS RAPORU

81

İsrail'in Gazze Şeridi'ne düzenlediği saldırılarda en az 117 Filistinli hayatını kaybetti, 200 Filistinli de yaralandı. Yaklaşık 800 Filistinlinin evi tahrip edildi.

28 Şubat-3 Mart 2008

Roket saldırılarını gerekçe gösteren İsrail, mezuniyet töreninin yapıldığı bir polis merkezini vurarak aralarında Hamas'ın üst düzey güvenlik görevlilerinin de bulunduğu 140 polisi öldürdü ve Gazze Şeridi'nde "Dökme Kurşun Operasyonu"na başladı. 60 savaş uçağının katıldığı operasyonun sadece ilk saatlerinde 200'ü aşkın Filistinli hayatını kaybetti.

27 Aralık 2008

İsrail, Gazze Şeridi'nde kara operasyonuna başladı.

3 Ocak 2009

22 gün süren operasyonun ardından İsrail ateşkese kabul ederek yerle bir ettiği Gazze Şeridi'nden çekilmeye başladı. Çekilme işlemi 21 Ocak'ta tamamlandı.

18 Ocak 2009

Dökme Kurşun Operasyonunda orantısız güç kullandığı için savaş suçu işlemekle itham edilen İsrail'e ilişkin Goldstone Raporu BM Genel Kurulu tarafından kabul edildi.

5 Kasım 2009

Filistin Yönetimi lideri Mahmud Abbas ve İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu arasında, Washington'da yeniden barış görüşmeleri başladı. Barış görüşmeleri 2008'deki İsrail'in Gazze saldırıları nedeniyle askıya alınmıştı.

2 Eylül 2010

İsrail'in bir hafta süresince düzenlediği hava saldırılarında Gazze Şeridi'nde 18 Filistinli yaşamını yitirdi.

Eylül 2011

Filistin Yönetimi, tam üyelik için BM Genel Sekreterliğine başvurdu.

23 Eylül 2011

Filistin, UNESCO Genel Konferansı'nın kararıyla 194. üye oldu.

31 Ekim 2011

ABD, UNESCO'ya üyelik başvurusu kabul edilen Filistin'e, daha önceden vaad ettiği 60 milyon dolarlık yardımı iptal ettiğini duyurdu.

1 Kasım 2011

4 günün neticesinde 25 Filistinli'nin ölümüyle sonuçlanan İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki operasyonlar sonunda Filistin ve İsrail Mısır'ın arabuluculuğunda anlaştılar.

13 Mart 2012

Filistin BM'ye üye olmayan gözlemci devlet statüsü verme kararı aldı. Beş daimi üyeden ABD red, İngiltere çekimser, Fransa-Rusya-Çin ise evet oyu verdi.

30 Kasım 2012

Filistin BM'ye üye olmayan gözlemci devlet statüsü verme kararı aldı. Beş daimi üyeden ABD red, İngiltere çekimser, Fransa-Rusya-Çin ise evet oyu verdi.

7 Temmuz 2014

Filistin, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) resmen üye oldu.

1 Nisan 2015

6 Aralık 2017

ABD başkanı Donald Trump, Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdıklarını ve büyükelçiliklerini Kudüs'e taşıyacaklarını duyurdu.

13 Aralık 2017

ABD Başkanı Donald Trump'ın Kudüs'e ilişkin açıklamasının ardından Türkiye'nin daveti üzerine İslam İşbirliği Teşkilatı İstanbul'da olağanüstü toplandı. Toplantı sonucunda Doğu Kudüs'ün Filistin'in başkenti olduğu ilan edildi. Dünya devletlerine Filistin'i tanıma çağrısı yapıldı.

NAKBA

“BÜYÜK FELAKET”

İşgalci İsrail devletinin 14 Mayıs 1948’de kuruluşunu ilan etmesinin ardından, yahudi yerleşimcilerin ve İsrail devletinin uyguladığı şiddet daha da artmış, bir günde 800 bin Filistinli kendi topraklarında, kendi vatanlarında, kendi evlerinde mülteci konumuna düşmüştür.

15 Mayıs itibariyle evlerinden, topraklarından, yurtlarından edilen Filistinliler komşu Arap ülkelerine sığınmışlar, buralarda kurulan mülteci kamplarında hayatlarını sürdürmeye başlamışlardır. Filistinliler bu günü **Nakba: Büyük Felaket** olarak anarlar.

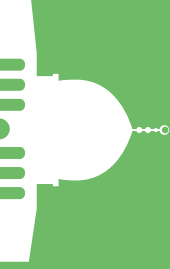
Her yıl 1948 yılından bugüne şehit olan Filistinlileri anmak, işgalci İsrail devletinin tecavüz ettiği hakları gündeme getirmek üzere Nakba Günü anmaları yapılır. Her yıl Nisan ayında başlayıp 15 Mayıs’a kadar bir aylık sürede **Büyük Dönüş Yürüyüşü** yapılır.

2018 itibariyle 70.yılına giren Nakba Günü anmalarında bu yıl işgalci İsrail Devleti en kanlı uygulamalarından birine daha imza atarak insanlığı ve tüm değerlerini hiçe saydığını gösterdi. En fazla yapabildiği kendisine taş atmak olan Filistinlileri SNIPERlerle hedef gözeterek ve gerçek mermi kullanarak şehit etmeye başladı.

Büyük Dönüş Yürüyüşünün bu yıl ABD’nin Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıma ve büyükelçiliğini Kudüs’e taşıyıp açılışını 15 Mayıs’a özellikle denk getirmek suretiyle provake etmesi ile Filistinlilerin protestolarının şiddeti arttı. İşgalci İsrail protestolara vahşetle karşılık verdi ve 60 Filistinli şehit edildi, 3000 bini aşkın insan yaralandı.

Tüm dünyanın tepkisini çeken olaylar karşısında başta Birleşmiş Milletler olmak üzere pek çok ülke sessiz kaldı. Türkiye Cumhuriyeti üç gün yas ilan etti. Dönem başkanlığını yürüttüğü İslam İşbirliği Teşkilatı toplantıya çağırıldı. Türkiye tepkisini net olarak ortaya koymak noktasında İsrail’in Ankara’daki büyükelçisini ve İstanbul başkonsolosunu İsrail’e geri gönderdi.

“Ve Kudüs şehri. Gökte yapılp yere
indirilen şehir.
Tanrı şehri ve bütün insanlığın şehri.
Altında bir krater saklayan şehir.
Kalbime bir ağırlık gibi çöküyor şimdi.
Ne diyor ne diyor Kudüs bana şimdi
Hani Şam’dan bir şamdan getirecektin
Dikecektin Süleyman Peygamberin kabrine
Ruhları aydınlatan bir lamba
İfriti döndürecek insana:
Söndürecek canavarın gözlerini
İfriti döndürecek insana”

Sezai Karakoç

RAKAMLARLA KUDÜS

11

Diplomatik Girişim

Hiçbirinde

Sonuç Yok

İsrail'in Filistin topraklarını işgal etmesinin ardından son 50 yılda girişilen tüm diplomatik çabalar sonuçsuz kaldı.

1967

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 242 Sayılı Karar

1978

Camp David Sözleşmesi

1991

Madrid Konferansı

1993

Oslo-I

1995

Oslo-II

2000

Camp David Zirvesi

2002

Arap Barış Planı

2003

Yol Haritası

2007

Annapolis

2010

Washington

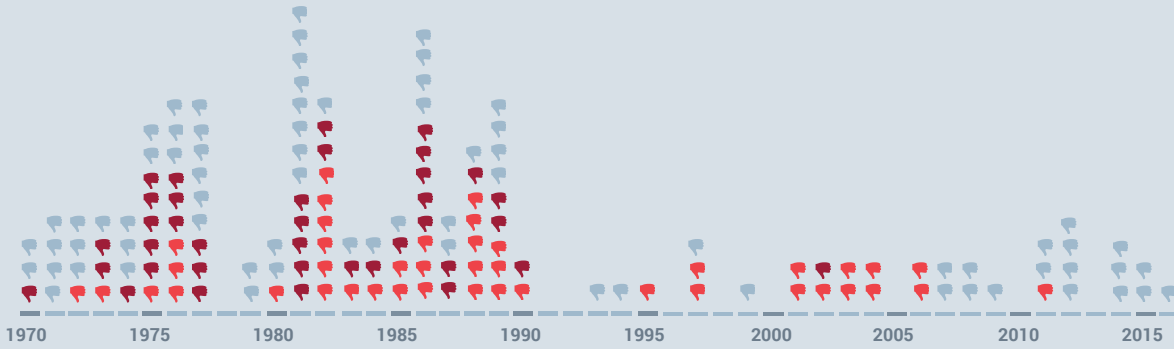
2017

Paris Zirvesi

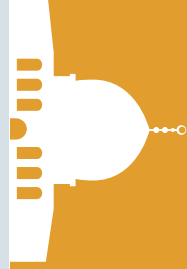
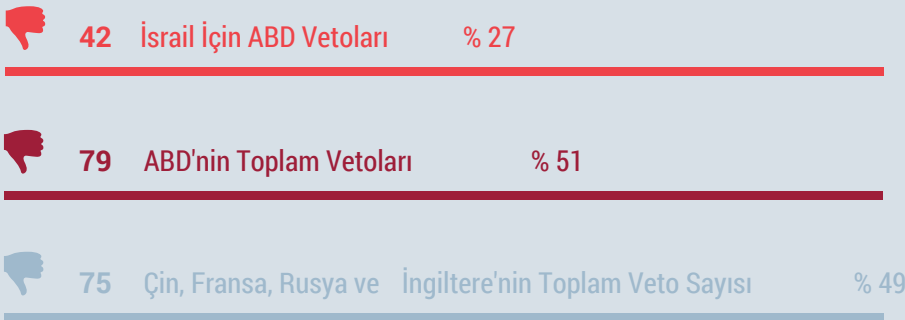
hukukun üstünde!

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1970 ve Sonrasında Veto Dağılımları

BM Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin sahip olduğu veto etme hakkı uluslararası yasaları ve uzlaşmaları esas alan kararları bloklama olanağı tanır. 1970 yılından beri Amerika, Çin, Fransa, Rusya ve İngiltere'nin toplamından daha fazla veto hakkını kullandı. ABD vetolarının yarısından fazlası İsrail'i hesap vermektan korumak üzere kullanıldı.

Vetoların Yıllara Göre Dağılımı

İSRAİL'İN FİLİSTİN OPERASYONLARI

GÖKKUŞAĞI OPERASYONU (2004)

- 12-24 MAYIS ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 12 GÜN SÜRDÜ.
- İSRAİL SİLAHLI KUVVETLERİ REFAH'A GİRDİ.
- AMAÇ TÜNELLERİ YOK ETMEKTİ.
- 59 FİLİSTİNLİ VE 2 İSRAİL ASKERİ ÖLDÜ.
- ÖLEN FİLİSTİNLİLERİN 10'U SEKİZ YAŞIN ALTINTAYDI.

İLERİ KALKAN OPERASYONU (2004)

- 29 HAZİRAN-5 AĞUSTOS ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 37 GÜN SÜRDÜ.
- OPERASYON GAZZE'YE YÖNELİK YAPILDI.
- AMAÇ GAZZE'YE YÖNELİK KOLEKTİF CEZALANDIRMA YAPILDI.
- 20 FİLİSTİNLİ ÖLDÜ.
- ÖLEN FİLİSTİNLİLERİN 6'SI ÇOCUKTU.

NEDAMET GÜNLERİ OPERASYONU (2004)

- 29 EYLÜL-16 EKİM ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 17 GÜN SÜRDÜ.
- İSRAİL SİLAHLI KUVVETLERİ YİNE GAZZE'YE GİRDİ.
- AMAÇ FÜZE SALDIRILARIN YOK ETMEKTİ.
- 129 FİLİSTİNLİ ÖLDÜRÜLDÜ.
- ÖLEN FİLİSTİNLİLERİN 31'İ ÇOCUKTU.

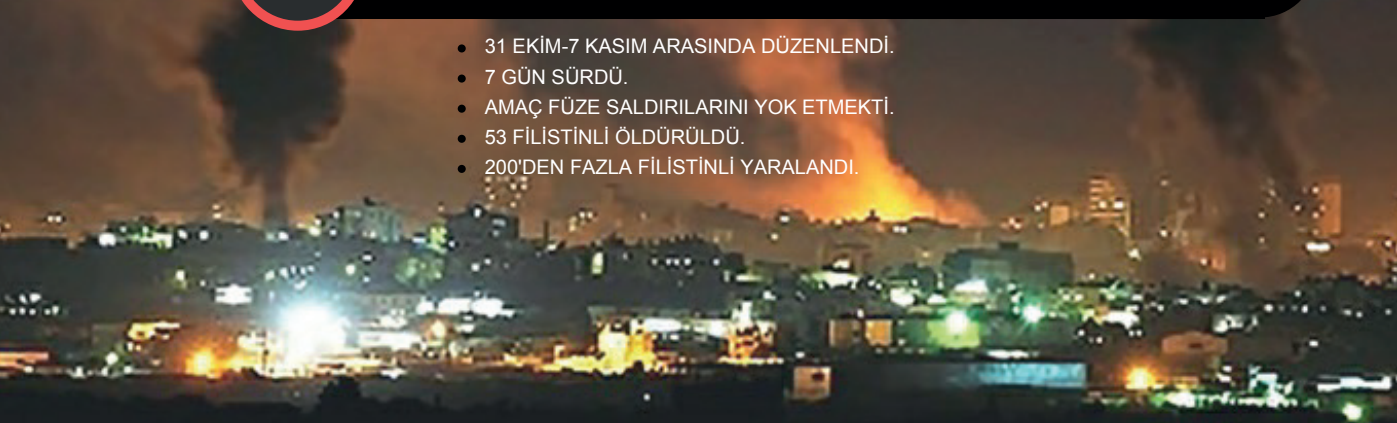
YAZ YAĞMURU OPERASYONU (2006)

- HAZİRAN AYINDA DÜZENLENDİ.
- GILAD ŞALİT İSİMLİ BİR ASKERİN FİLİSTİNLİLER TARAFINDAN REHİN ALINMASIYLA BAŞLADI..
- FİLİSTİNLİLERLE İSRAİL ARASINDA BAŞLAYAN ÇATIŞMALAR 28 HAZİRAN'DA İSRAİL İŞGALİNE DÖNÜŞTÜ.
- AMAÇ TERÖRİST BİR ÖRGÜTE OPERASYON DÜZENLEMECTİ..
- 30 HAZİRAN'DA GAZZE BOMBALANDI.
- 402 FİLİSTİNLİ, 5'İ ASKER 7 İSRAİLLİ ÖLDÜ. BİNDEN FAZLA FİLİSTİNLİ YARALANDI.

SONBAHAR BULUTLARI OPERASYONU (2006)

- 31 EKİM-7 KASIM ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 7 GÜN SÜRDÜ.
- AMAÇ FÜZE SALDIRILARINI YOK ETMEKTİ.
- 53 FİLİSTİNLİ ÖLDÜRÜLDÜ.
- 200'DEN FAZLA FİLİSTİNLİ YARALANDI.

İSRAİL'İN FİLİSTİN OPERASYONLARI

İSRAİL BLOKAJ (2007)

- HAMASVE EL FETİH ÖRGÜTLERİ ARASINDA YAŞANAN ÇATIŞMALARDAN SONRA YÖNETİM HAMAS'IN ELİNE GEÇTİ.
- EYLÜL AYINDA İSRAİL'E YÖNELİK BİR FÜZE SALDIRISI OLDU.
- İSRAİL GAZZE'Yİ DÜŞMAN TOPRAĞI İLAN ETTİ.
- GAZZE'YE ELEKTRİK, YAKIT, GIDA VE TIBBİ MALZEME VERİLMESİ ENGELLENDİ.

SICAK KIŞ OPERASYONU (2008)

- 28 ŞUBAT-7 MART ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 9 GÜN SÜRDÜ.
- 112+ FİLİSTİNLİ, 3 İSRAİLLİ ÖLDÜ.
- BU OPERASYON ESNASINDA TEK BİR SALDIRIDA 54 FİLİSTİNLİ ÖLDÜRÜLDÜ.

GAZZE SAVAŞI (2008)

- 27 ARALIK 2008-18 OCAK 2009 ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 22 GÜN SÜRDÜ.
- İSRAİL SİLAHLI KUVVETLERİ GAZZE'Yİ HAVADAN, KARADAN VE DENİZDEN ABLUKAYA ALDI.
- AMAÇ FÜZE SALDIRILARINI YOK ETMEKTİ.
- 1400'DEN FAZLA FİLİSTİNLİ HAYATINI KAYBETTİ. 926'SI SIVİLDİ.

GERİ GELEN EKO OPERASYONU (2012)

- 12 MART GÜNÜ DÜZENLENDİ.
- İSRAİL MİSİR SINIRINDA GERÇEKLEŞEN BOMBALI SALDIRININ DAHA BÜYÜK BİR SALDIRI HAZIRLIĞININ İŞARETİ OLDUĞU GEREKÇESİYLE GAZZE'DE BİR ARACA SALDIRI DÜZENLEDİ.
- 12 MART GÜNÜ İSRAİL 9 NOKTAYA YÖNELİK SALDIRIDA BULUNDU.
- FİLİSTİNLİLER 42 ROKET ATIŞIYLA KARŞILIK VERDİLER.
- SALDIRILAR SIRASINDA 74 FİLİSTİNLİ ÖLDÜ, 23 İSRAİL ASKERİ YARALANDI.

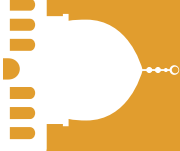
SAVUNMA TAŞI OPERASYONU (2012)

- 14-21 KASIM ARASINDA DÜZENLENDİ.
- 7 GÜN SÜRDÜ.
- FİLİSTİN İNSAN HAKLARI DERNEĞİNE GÖRE 158, BM AÇIKLAMASINA GÖRE İSE 177 FİLİSTİNLİ HAYATINI KAYBETTİ.
- ÖLENLERİN 107'Sİ SIVİL VATANDAŞLARDI.

KORUYUCU HAT OPERASYONU (2014)

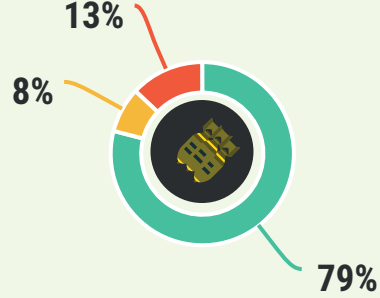
- 7 TEMMUZ-26 AĞUSTOS TARİHLERİ ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLDİ.
- 56 GÜN SÜRDÜ
- 2.147 FİLİSTİNLİ ÖLDÜ.
- ÖLENLERİN 578'İ ÇOCUK, 489'U KADIN, 102'Sİ YAŞLILARDI.
- YARALI SAYISI 11.000'İNİN ÜZERİNDEYDİ.

İSRAİL'İN FİLİSTİN'DEKİ ÖLÜM DÖNGÜSÜ

Ölüm Döngüsü

Filistinli ve İsraillilerin 2000-2015 yılları arasındaki ölüm oranları incelendiğinde ölenlerin %79'u İsrailliler tarafından öldürülen Filistinli Müslümanlar, %8'i Filistinliler tarafından öldürülen İsrailliler ve geriye kalan %13'ü her iki taraftan öldürülenlerdendir.

- İsrailliler tarafından öldürülen Filistinliler
- Filistinliler tarafından öldürülen İsrailliler
- Her iki taraftan öldürülenler

2014 YILINDA İSRAİL'İN SERGİLEDİĞİ ZULÜM

6,000

2014 yılında Gazze'ye 56 gün boyunca baskın düzenleyen İsrailli sayısı

8,381

Yıkılan ev sayısı

11,166

Evsiz kalan aile sayısı

132

Tahrip edilen kamu binası

2,147

Öldürülen sivil sayısı

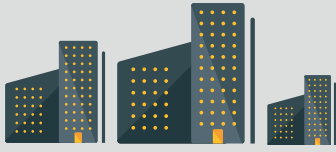
578

Öldürülen çocuk sayısı

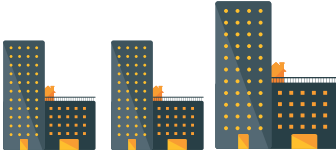
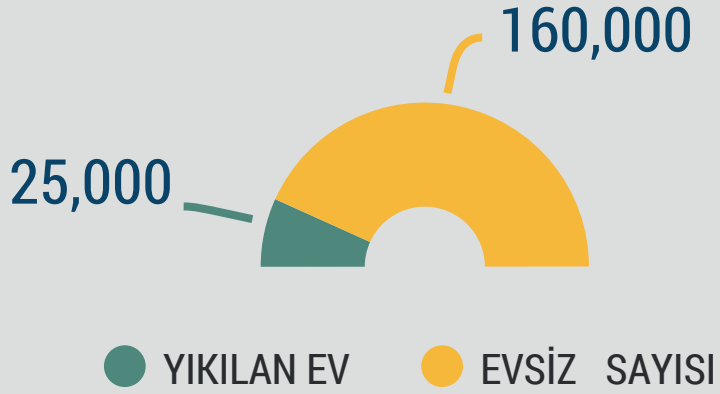
0

Tüm uluslararası örgütlerin raporlarına, herkes tarafından orantısız güç kullanıldığı tespi edilmesine rağmen hiçbir **İsrailli politikacı ya da general** sorumlu tutulmamıştır.

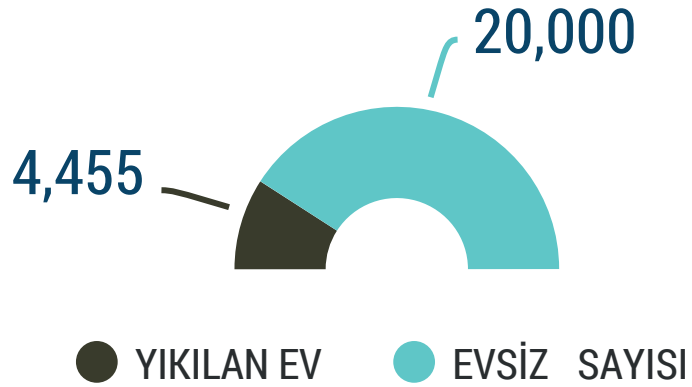
İSRAİL'İN YERLEŞİM POLİTİKALARI

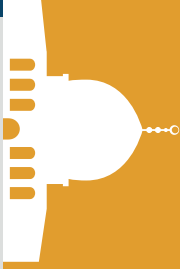
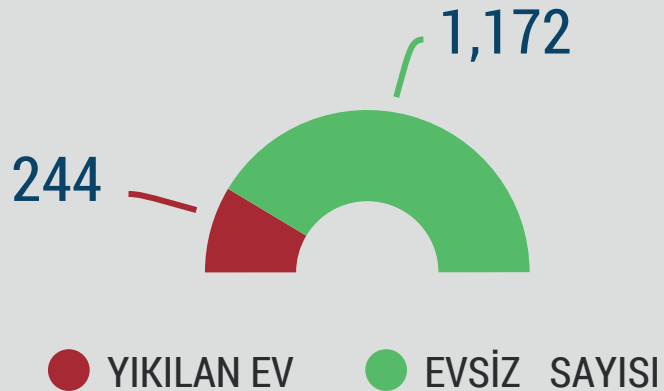
1967

ARALIK 2008
OCAK 2009

2011

KUDÜS RAPORU

93

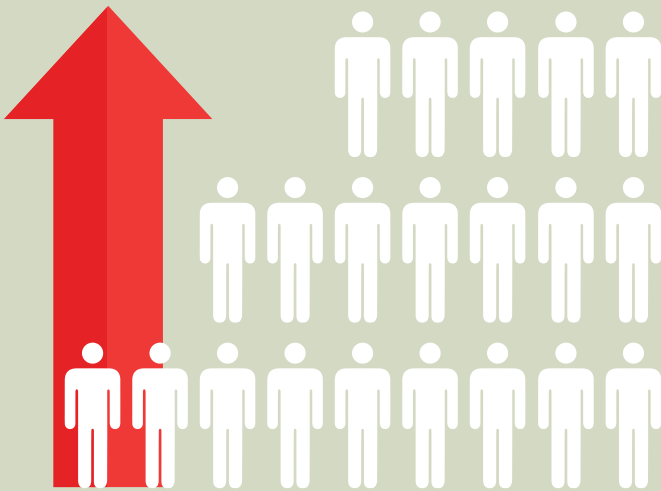
İSRAİL'İN KUDÜS'E YÖNELİK YERLEŞİM POLİTİKASI

2004-2016 YILLARI ARASI

KUDÜS'TE
FİLİSTİNLİLER'E
AİT YIKILAN EV
SAYISI

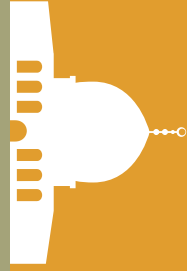
685

KUDÜS'TE EVSİZ
KALAN FİLİSTİNLİ
SAYISI

2,513

FİLİSTİN'İN KAYBETTİĞİ TOPRAKLAR 1946-2010

KUDÜS RAPORU

95

Görselde koyu yeşil renk Filistin topraklarını beyaz renk ise İsrail topraklarını ifade etmektedir. 1918 yılında neredeyse tamamı Filistin'e ait olan bölgenin yıllarla birlikte giderek daraldığı ve 2017 yılında neredeyse tamamının İsrail tarafından ele geçirildiği görülmektedir. 1918'de Yahudi ulusal fonunun da içinde bulunduğu Siyonist birlikler Filistin topraklarını Yahudi yerleşim alanı oluşturmak amacıyla almaya başlamışlardır. 1947'de İngiliz Mandası altında toprakların özelleştirilmesi bölge topraklarının Siyonist birliklere aktarılmasını ve satılmasını ve Filistin sakinlerinin yer değiştirme sürecini hızlandırdı.

750 bin 1948 yılında zorla göç ettirilen Filistinli sayısı

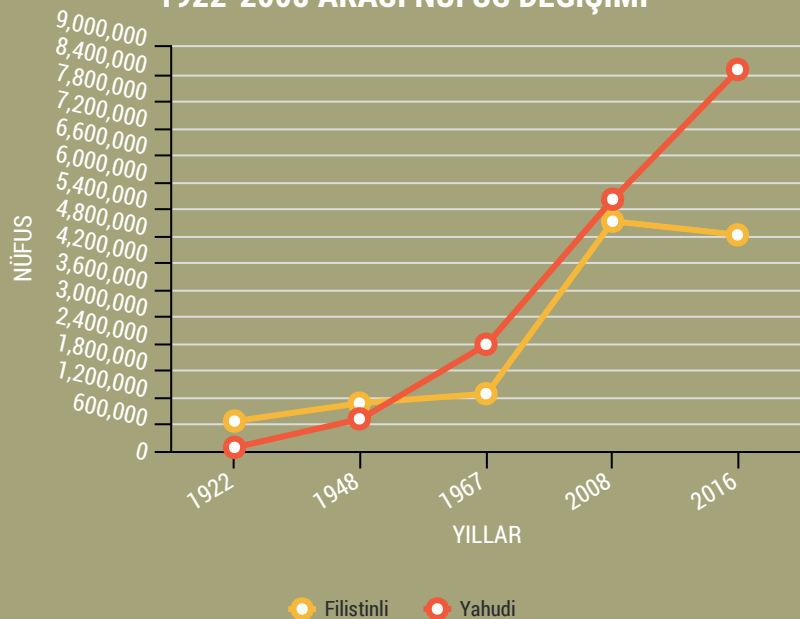
480 bin 1918-1948 yılında Filistin'e yerleşen Yahudi sayısı

1,3 M 1948-1967 arası Filistin'e yerleşen Yahudi sayısı

1,8 M 1967-2008 arası Filistin'e yerleşen Yahudi sayısı

240 bin 1967'den sonra Filistinliler'in el konulan konut sayısı

1922-2008 ARASI NÜFUS DEĞİŞİMİ

İSRAİL'İN ZALİM NÜFUS POLİTİKASI

500 bin

İsrail, 1993'ten günümüze nüfusunu 500 binin üzerine katladı.

6,3 Milyar
Dolar

İsrail'in 2010 yılında yerleşim yerlerine ayırdığı bütçe

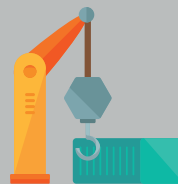
4 bin 500

Filistin binalarına yönelik yıkım emri

15 bin

1993'ten beri yıkılan Filistin binaları

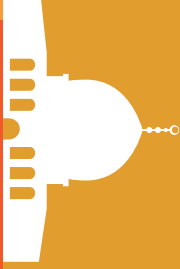
53 bin

1993'ten bu yana İsrail tarafından inşa edilen bina sayısı

4

ARASINDA FİLİSTİN HALKI

DUVAR

KUDÜS RAPORU

BATI ŞERİA

GAZZE

Batı Şeria'daki duvar (Utanç Duvarı) 2000 yılındaki 2. İntifada'dan sonra yapılmıştı.

Bu duvarın uzunluğu toplam 440 km.

Üzerinde toplam 522 kontrol noktası mevcut.

Maliyeti 1, 370 milyon dolar.

Üzerinde 81 giriş kapısı var. Ancak kapılardan 63 tanesi sadece zeytin hasadı sırasında açılıyor.

Duvar nedeniyle 3 milyon Filistinli Kudüs dahil diğer yerlere geçemiyor.
2 milyon Gazzeli ise abluka nedeniyle dünyanın hiçbir yerine gidemiyor.
İsrail, duvar sayesinde Filistin topraklarının %10'una daha el koyuyor.

İsrail Savunma Bakanlığı tarafından Gazze'nin etrafına duvar örülmesine ilişkin bütçeyi onayladı.

Amaç, Gazze'deki tünel sorununu bitirmek!

Duvarlar yüksek teknoloji ile donatılacak, hem saldırı hem de savunma amacına hizmet edecek.

Duvarlar yerin altından örülmeye başlanacak.

64 km uzunluğa sahip olacak, 1,130 milyar dolara mal olacak.

İki yıl içinde tamamlanacak.

Daha önceden aynı sınırlar 1994 ve 2005 yılında tel örgülerle çevrilmişti.

97

İSRAİL'İN FİLİSTİN'E YÖNELİK KISITLAMALARI

Doğalgaza Erişim

4 Milyar \$

İsrail, Filistin'in Sahil Şeridinde Çıkan Gaza Erişimini Engelliyor

Balıkçılık Yasağı

5 ÖLÜ

İsrail, Filistin'li balıkçılara sistematik olarak saldırıyor. Blokaj nedeniyle Gazze'nin 12-15 km'lik açıklarında bulunan büyük balık sahalarına erişim engelleniyor.

Deniz Blokajı

3-6 mil

İsrail askeri güçleri Filistinlilerin Gazze'nin 3-6 deniz mili açığındaki bölgesel sularına ya da dünyanın diğer kesimlerine ulaşmasını engelliyor.

Yıkılan Limanlar

deniz ve hava

İsrail, Filistin'in havaalanını 2001 yılında yıktı. 2002 yılında ise henüz tamamlanmamış olan limanını yıktı. İsrail hava ve deniz ulaşımını engelleyerek Filistin'in dış dünyayla bağlantısını koparmayı hedefliyor.

Elektrik Kısıtlaması

12-16 saat

Filistin'in güç santralleri defalarca İsrail saldırılarına maruz kaldı ve yakıt ikmalleri sekteye uğradı. İsrail Gazze'ye yıllık 92 milyon \$'lık elektrik sağlama garantisine karşılık Filistinliler günlük 12-16 saate uzayan elektrik kesintilerine muhatap oluyor.

Toprak Kısıtlaması

% 35

Filistinliler, %35'lik tarım alanlarını da içeren Gazze topraklarının %17'sinden İsrail'in tampon bölge uygulaması nedeniyle yararlanamıyor.

Ticari Kısıtlamalar

375m \$

2007'den beri Filistin'in ithalatı ciddi anlamda kısıtlanmış, ihracatı ise tamamen yasaklanmıştır. İsrail firmaları Gazze'ye temel ihtiyaç maddelerini sağlama konusunda tekel durumundadır ve elde ettikleri kâr 2012 yılında 375m \$'dır.

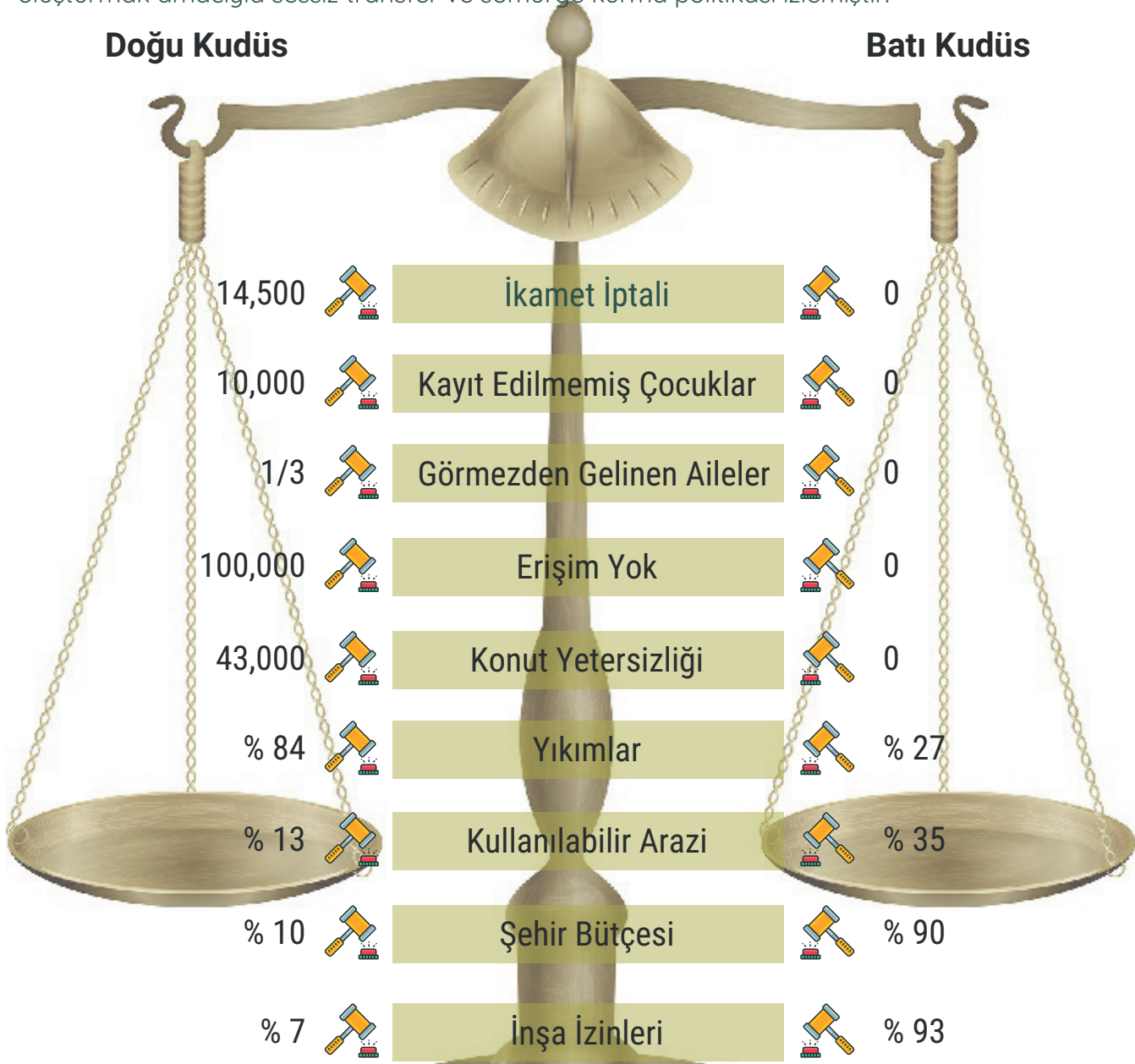
İsrail 2007 yılından beri Filistin'in Gazze Şeridi'ne yönelik olarak yıkıcı bir kara, hava ve deniz blokajı uygulamaktadır.

Blokajların Neticesi

KUDÜS'TE YAŞAMAK

1948 yılında Batı Kudüs bölgesinde bulunan 80,000 Filistinli zorla evlerinden uzaklaştırıldı. İsrail 1967 yılında Doğu Kudüs'ü illegal olarak topraklarına katmıştır. 1967'den beri ırkçılık bölgede hakimiyetini sürdürmüş olup Filistin toplumunun gelişimini engellemeye ve Doğu Kudüs'teki nüfusunun %40'ı aşmamasına yönelik ayrımcı politikalar uygulanmıştır. İsrail Yahudi çoğunluğu oluşturmak amacıyla sessiz transfer ve sömürge kurma politikası izlemiştir.

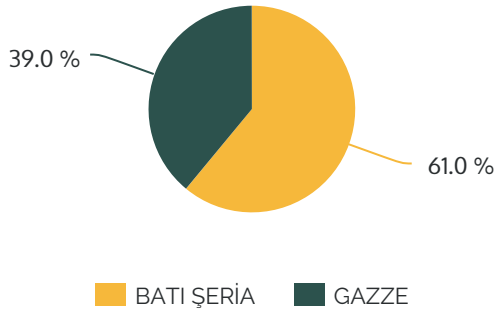

- i** 1967'de İsraililer Doğu Kudüs'ü topraklarına katmasıyla Filistinliler'e kendi ülkelerinde göçmen muamelesi yapmıştır. Ardından Filistinliler'e ait 14,500 oturma iznini iptal etmiştir.
- i** 2000-2013 yılları Filistinliler'in farklı bölgelerde yaşayan aile fertlerini bir araya getirmeye yönelik yaptıkları 12,284 başvurudan 4,249'u reddedilmiştir. Gazzeliyle evlenen Kudüslüler 2006'dan bu yana hepsine başvurudan men edilmiştir.
- i** Duvar, Kudüs halkının şehirle bağlantısını sona erdirmiştir. 210,000 İsrailiye yerleşim alanı oluşturmak için 15 illegal yerleşim yeri inşa edilmiştir.
- i** 60,000 Filistinli evlerinin yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Filistinliler'in % 75,4'ü yoksulluk sınırının altındadır. Bütün inşa ihlallerinin % 78'inin Batı Kudüs'te gerçekleşmesine rağmen ihlallerin yalnızca % 27'si yıkımla sonuçlanmıştır. Buna karşın yıkımların % 84'ü Doğu Kudüs'tedir.
- i** Nüfusun % 63'ünü oluşturan kesime şehrin bütçesinin % 89,9'u ayrılırken, bütçenin % 10'u nüfusun % 37'lik kısmına ayrılmıştır. İnşa izinlerinin maliyeti ortalama 30,000 dolardır.

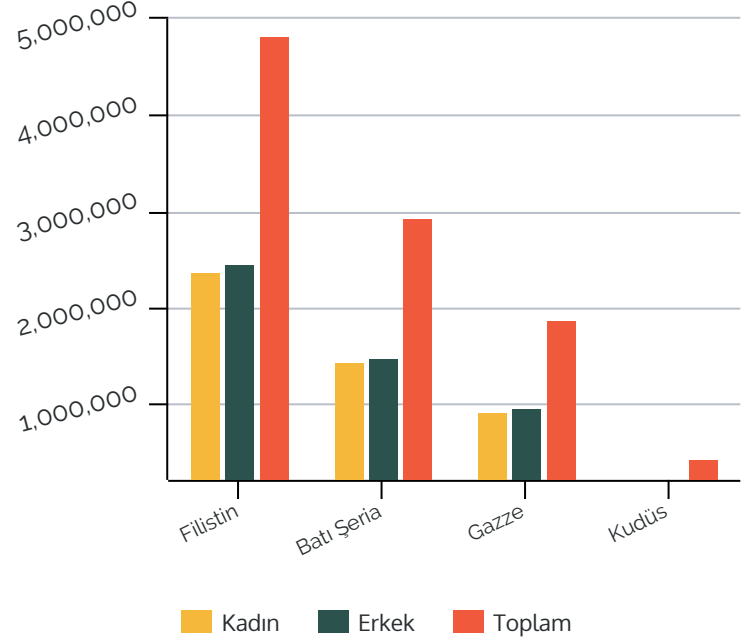
KUDÜS'ÜN DEMOGRAFİK YAPISI

2016

2016 YILI İTİBARIYLA
FİLİSTİN NÜFUSUNUN
DAĞILIMI

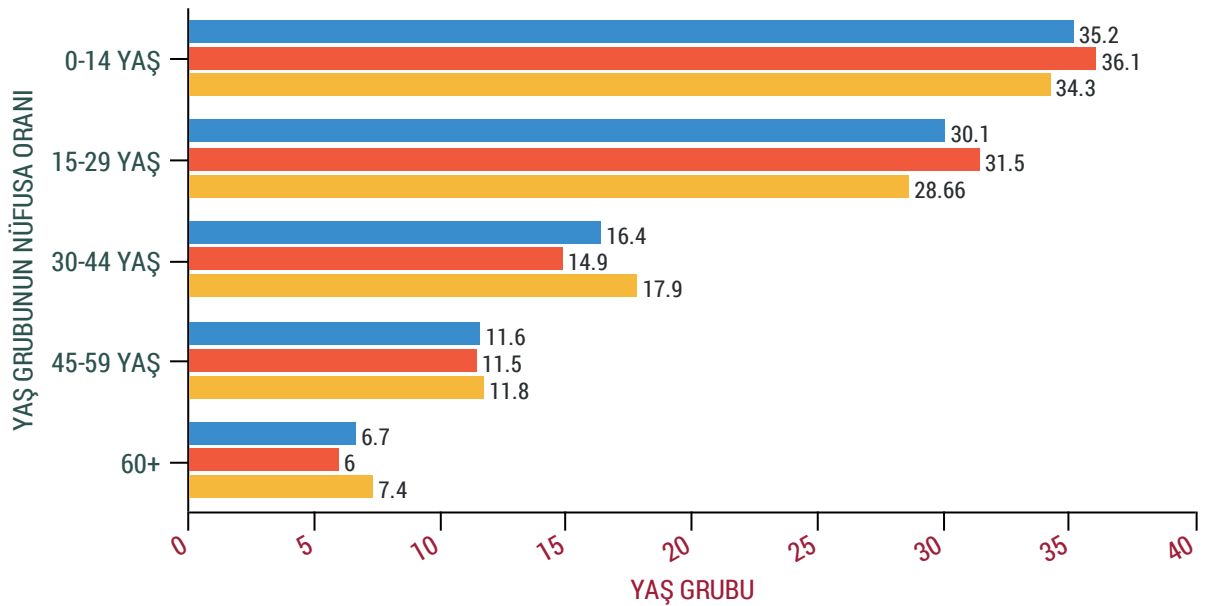
CİNSİYET VE BÖLGEYE GÖRE
NÜFUSUN DAĞILIMI

NÜFUS

2016 Filistin tahmin edilen nüfusu 4.816.503 olmakla birlikte nüfus içinde kadın-erkek nüfusu hemen hemen aynıdır. Filistin nüfusunun 2.935.368'i Batı Şeria'da, 1.881.135'i de Gazze'de yaşamaktadır. 2016 tahmin edilen Kudüs nüfusu ise 426.533'tür.

2016 YILI KUDÜS'TEKİ FİLİSTİNLİ NÜFUSUNUN YAŞA VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

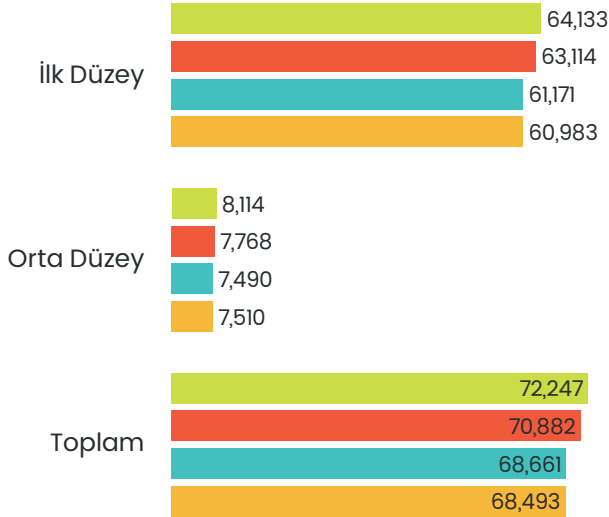

KUDÜS'TE EĞİTİM

2012'den 2016'ya Kudüs'teki Okul Sayıları

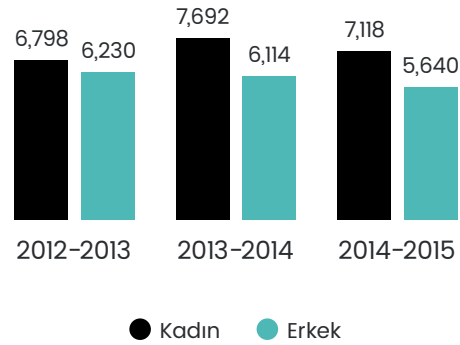
	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Devlet Okulu	106	111	116	121
Özel Okul	102	103	109	113
Diğer	17	16	16	16
Toplam	225	230	241	250

2012 yılından itibaren Kudüs'te özel ve devlet okulu sayısında her yıl artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında Kudüs'te 121 devlet okulu, 113 özel okul ve 17 diğer olmak üzere toplam 250 okul bulunmaktadır.

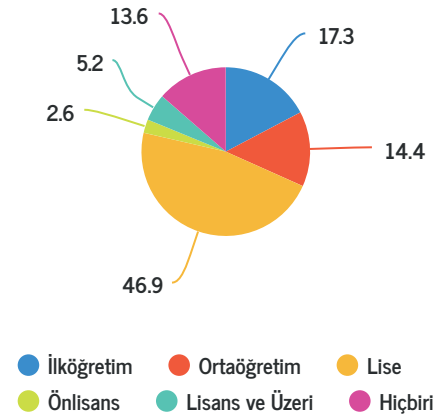
Okul sayılarındaki artışa paralel olarak Kudüs'te 2012'den bu yana yıllarla birlikte öğrenci sayılarında da artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında ilk düzey 64,133 ve orta düzey 8,114 öğrenci olmak üzere toplam öğrenci sayısı bir önceki seneye kıyasla yaklaşık %2 oranında artarak 72,247'ye ulaşmıştır.

2012-2015 Yılları Arasında Kudüs'te Üniversite Öğrencisi Sayısı

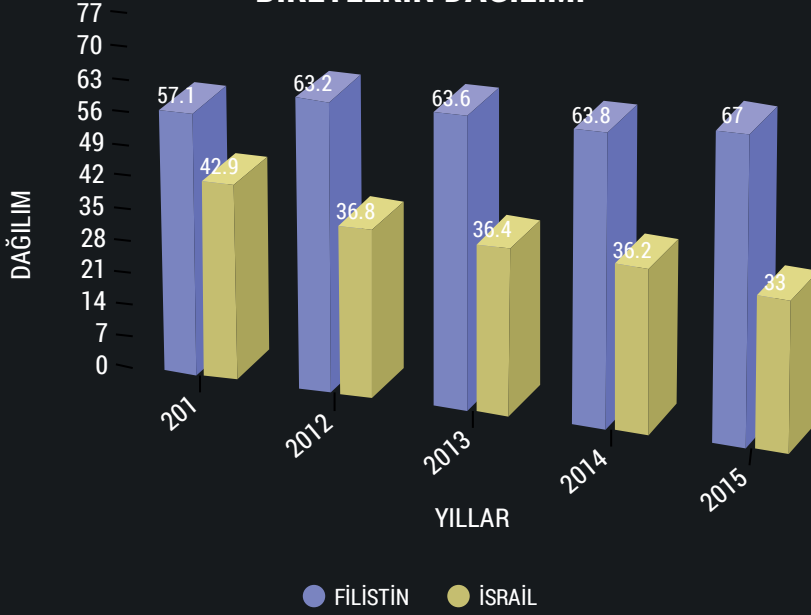
2012-2015 yılları arası dönemde kadın üniversite öğrenci sayısı erkek sayısından fazladır. 2012'de 6,798 olan kadın üniversite öğrenci sayısı 2015 yılında artış göstererek 7,118'e yükselmiş, 2012 yılında 6,230 olan erkek öğrenci sayısı 2015 yılında 5,640'a düşmüştür.

15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2015)

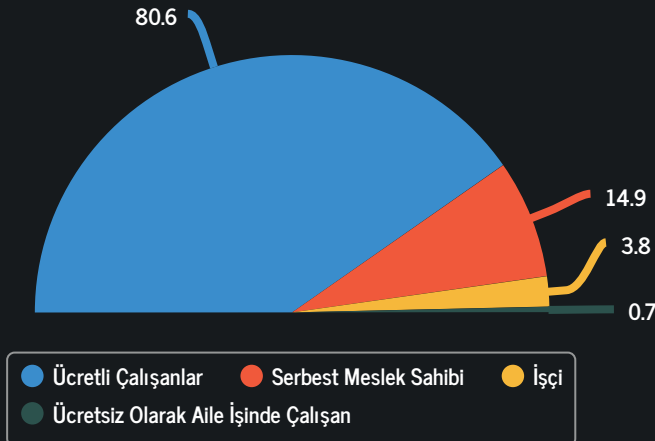
KUDÜS'TE İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM

2011-2015 YILLARI ARASI KUDÜS'TE ÇALIŞAN
BİREYLERİN DAĞILIMI

2011'den itibaren yıllar geçtikçe Kudüs'teki bireylerin Filistin'de çalışma oranlarının arttığı bununla birlikte İsrail ve yerleşim alanlarında çalışma oranlarının azaldığı görülmektedir. 2015 yılında Kudüslülerin %67 gibi büyük bir çoğunluğu Filistin'de çalışırken yalnızca %33'ü İsrail yerleşim alanlarında çalışmıştır.

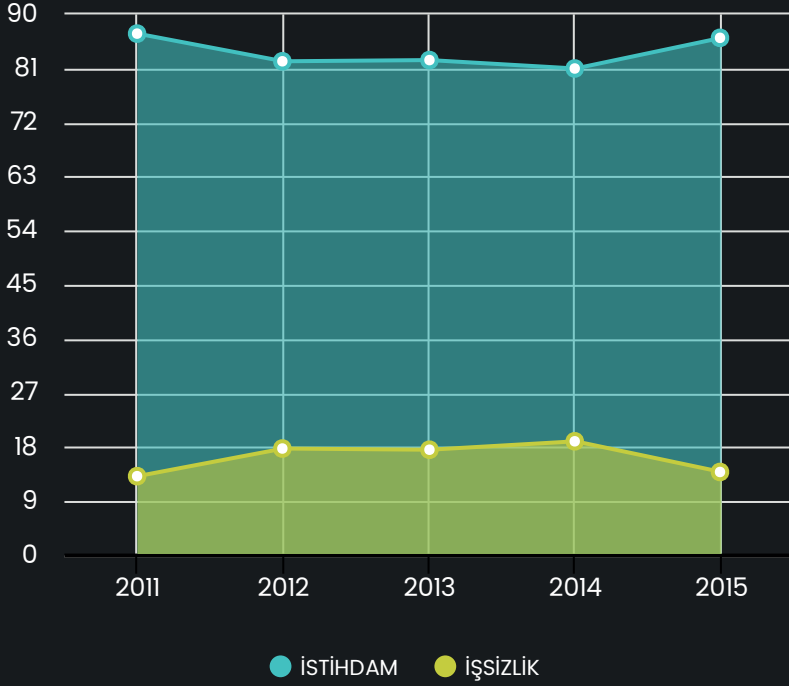
KUDÜS'TE ÇALIŞAN BİREYLERİN İŞ DURUMUNA
GÖRE DAĞILIMI (2015)

Kudüs'te çalışan kişilerin 2015 yılındaki dağılımına bakıldığında ücretli çalışanların oluşturduğu kesim %80,6 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla serbest meslek sahipleri, işçiler ve ücretsiz çalışanlar takip etmektedir.

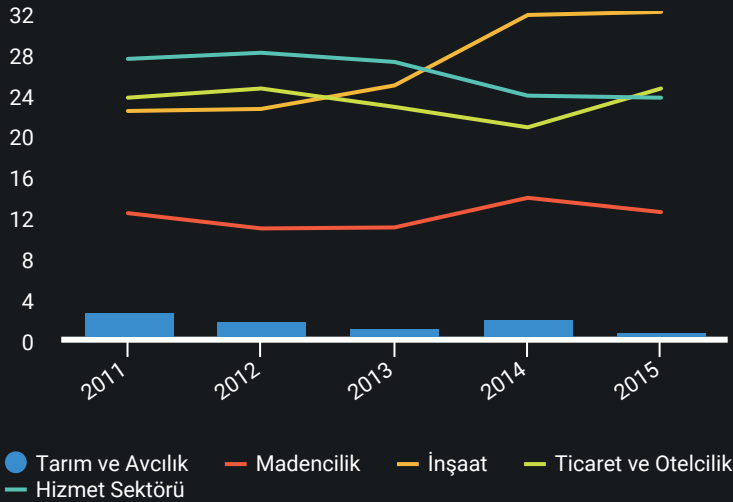
KUDÜS'TE İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM

İşgücüne Dahil Olan 15 Yaş Üzeri Bireylerin İşsizlik ve İstihdam Oranları (2011-2015)

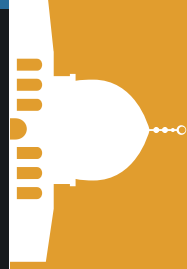

İşsizlik ve istihdam rakamları incelendiğinde işsizlik oranının %19 ile en fazla olduğu ve buna paralel olarak istihdamın %81 ile en düşük olduğu yılın 2014 olduğu görülmektedir. İşsizliğin %13,2 ile en düşük olduğu yıl ise 2011'dir.

Kudüs'te Çalışan Bireylerin Ekonomik Faaliyete Göre Dağılımı (2011-2015)

Çalışan bireylerin ekonomik faaliyetleri incelendiğinde 2011'den 2015 yılına inşaat sektöründe çalışanların payı artış göstermiş olup ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Yıllarla birlikte tarım sektörünün ekonomik faaliyetler arasındaki payının giderek azaldığı dikkat çekmektedir.

İSRAİL'İN ADALET(SİZ) UYGULAMALARI

1

Sadece 3 Dosya

İsrail'in 2014 yılındaki Gazze operasyonunda askerlere ilişkin 500 şikayet dosyası hazırlandı. 360 vaka tespit edildi. 31 kriminal inceleme yapıldı. Sadece 3 tane mahkumiyet gerçekleşti. Onlar da hafif suçtan dolayı cezalar olarak kayda geçti.

2

Duvar ve Uluslararası Adalet Divanı

İsrail'in, 2002 yılında Batı Şeria'da başlatmış olduğu Utanç Duvarı, Uluslararası Adalet Divanı tarafından 2004 yılında 14/1 oyla insan haklarına aykırı buldu. Ancak İsrail duvarı örmeye devam ediyor.

Uluslararası Adalet Divanı'nın Duvara İlişkin Kararı

- İsrail duvarı sökmelidir.
- İsrail, Filistinliler'e tazminat ödemelidir.
- Üye ülkeler duvara karşı durmalıdır.
- Birleşmiş Milletler eyleme geçmelidir.

3

İsrail'de Tutuklu Olmak

İsrail'de tutuklular, herhangi bir suç isnadı ya da haklarında görülen bir mahkeme olmaksızın gözetim altında tutulabilirler.

Pek çok tutuklu, ne ile suçlandıklarını bilmelerine imkan tanımayan 'gizli kanıt' temelinde gözetim altında tutulurlar.

İsrail 90 güne kadar avukata erişim hakkını askıya alabilir. Yine de avukatla görüşülebilse dahi, onun da 'gizli kanıt'a erişimi olamamaktadır.

Tutukluluk süresi en fazla 6 ay olabilir ancak sonsuz kere yenilenebilmektedir.

Tutuklu ayda iki kez ailesiyle görüşme hakkına sahiptir. Eğer tutuklu içerideyse İsrail'in özel izni gerekir, ki sebep göstermeksizin reddedilebilir.

Kızılay/Kızılhaç'tan, Kızılhaç mahkumları görebilmektedir ancak kamusal olarak tutukluyla ilgili bilgi paylaşamaz.

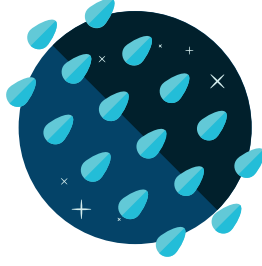
Tutuklu hamileyse doktora görünebilir ancak İsrail cezaevi sistemi tutukluları hastanelerden uzak tutacak şekilde konumlandırılmıştır. Bazı tutuklular hapishanede doğurmaya zorlanmıştır.

Filistinli bir mahkumun hücre cezası İsrailli doktorlar tarafından onaylanabilmektedir. İsrail insan hakları ihlallerine ilişkin suç ortaklığı yaratmak için bu uygulamayı kamusal hale getirmiştir.

FİLİSTİN'DE SU KRİZİ (mi?)

596 mm

Londra'nın aldığı yağış miktarı

619 mm

Filistin, Ramallah'a düşen yağış miktarı

150 litre

Londra'da günlük kişi başına düşen su miktarı

70 litre

Batı Şeria'daki bir Filistinli'ye düşen günlük su miktarı

% 80

İsrail'in yer altı kaynaklarından gelen sudan yararlanma oranı

100 litre

Dünya Sağlık Örgütü'nün tavsiye ettiği kişi başı günlük su miktarı

300 litre

Bir İsrailli'ye düşen günlük su miktarı

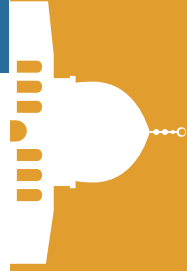

İsrail yetkilileri Batı Şeria'nın önemli su kaynaklarını kontrol eder ve Filistinliler'in ne kadar su kullanacağına karar verir.

İsrailli yetkililer Filistinliler'in ne kadar su kullanabileceklerine dair yıllık kotalar oluştururlar.

İsrailli yetkililer 1967 yılından beri Batı Şeria'da yeni kuyu açılmasına izin vermemektedirler.

2011 yılında İsrail askerleri 89 adet suya ilişkin altyapıyı, 21 kuyuyu ve 34 yağmur suyu sarnıcını yıkmıştır.

KUDÜS RAPORU

105

GAZZE'DE SU SIKINTISI

► Elektrik Kesintileri

Yakıt ve elektrik temini, içme suyu ve atık su arıtmasının durdurulmasıyla sağlanır.

► Altyapının Çöküşü

İsrail'in getirdiği yasaklar ve uluslararası yardım kuruluşlarının materyal getirmedeki kısıtları suda ve atık su altyapısında çökmelere neden oluyor. Bu da su temininde kirliliğe neden oluyor.

► Önlenebilir Ölümler

İleri vakalarda temiz ve içilebilir su eksikliği ve sınırlı bilinçlilik.

► Hastalığa Eğilim

İshal, doğrudan kirli suyla ilişkili.

► Yüksek Nitrat Oranı

Sudaki nitrat oranı sağlıklı tüketim için Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği sınırların çok üzerinde.

► %95

Oranında su insan tüketimine uygun değil.

► 117

Belediye içme suyu kuyusundan gelen sular aşırı derecede tuzlu ve son derece kirli.

► %26

Gazze'de hastalıkların büyük çoğunluğu sudan kaynaklı.

► İhtiyaçlar & Haklar

Gazze nüfusuna yetecek kadar su kaynağı mevcut değil. Uluslararası hukuk Gazze'ye olduğundan daha fazla eşit ve haklı paylaşım hakkı tanıyor.

► Kirlilik

Dışarıdan su kaynakları olmadığından Gazze Şeridi sürekli yeraltı sularını pompalayarak yüzeye çıkartmak zorunda kalıyor. Düşen su miktarları kıyıda deniz suyunun yer altı sularına akışına olanak sağlıyor aynı zamanda Neceft'ten tuzlu doğal yer altı sularının karışmasını hızlandırıyor.

İSRAİL 1967 YILINDA BERİ SİSTEMATİK OLARAK FİLİSTİN'DEKİ ZEYTİN AĞAÇLARINI SÖKÜYOR

sökülen
zeytin
ağacı

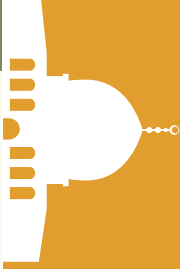
sökülen
zeytin
ağacı

12,3 M\$

800,000

**80.000
Filistinli
Ailenin Her
Yıl Zeytin
Hasadından
Etkilendiği
Miktar**

**Sökülen
Ağaç
Sayısı
33 Central
Park'a
Eşit**

KUDÜS RAPORU

107

FİFA kurallarına göre bir ulusal futbol federasyonunun başka bir üyeye ait topraklarda maçlara izinsiz olarak ev sahipliği yapmasına izin verilmez. Bu kural İsrail takımlarına ilişkin olarak bir türlü işletilememektedir. 6 İsrail takımı işgal altındaki Filistin topraklarında ev sahibi takım olarak mücadelelere çıkmaktadır.

Mayıs 2015 FİFA İsraili yerleşimcilerin takımlarına karşı kuralı uygulamak yerine konuyu incelemek üzere komisyon kurdu.

Mayıs 2016 Komite bir yıllık görev süresinin uzatılmasını sağlar.

Ekim 2016 FİFA Konseyi toplanır ancak yerleşimci takımlarına ilişkin kararı bir sonraki toplantıya erteler.

Ocak 2017 FİFA, Konsey toplantısında kararı yeniden erteler.

Mayıs 2017 FİFA Kongresi'nde Başkan yerleşimci kulüplere ilişkin eylemleri bloklar ve ertelemeye dönük önerilerde bulunur.

KAYNAKÇA

Aharoni, Yohanan., 1979, The Land of The Bible, A Historical Geography, (ter. ve ed.) A. F. Rainey, The Westminster Press, Philadelphia.

Aşçı, Bahar., 2013, "Medeniyetler İçin Coğrafyanın Önemi ve 'Bereketli Hilal'", içinde 21. YÜZYIL, Haziran, Sayı: 54.

Gilbert, Martin., 1994, Jerusalem – Illustrated History Atlas, Mitchell Vallentine&Company.

Kimmerling, Baruch & Migdal, Joel S., 2003, The Palestinian People, A History, Harvard University Press, Londra.

Mattar, Philip., (ed.), 2005, Encyclopedia of The Palestinians, Revised Edition, Facts On File, Inc., New York.

Faure, Claude., 2005, Dictionary of the Israeli-Palestinian Conflict: Culture, History, and Politics, Thomson Gale, New York.

Scham, Paul; Salem, Walid; Pogrund, Benjamin (eds.), 2005, Shared Histories, A Palestinian-Israeli Dialogue, Left Coast Press

Inc., Kaliforniya.

Anal, B. (2015, Temmuz). Peygamberlerin Ortak Mirası Kudüs. Diyanet Aylık Dergi, 295, 7-10.

Ataöv, T. (1980). Kudüs ve Devletler Hukuku. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1, 29-54.

Kudüs Merkez İstatistik Bürosu. Kudüs İstatistik Yıllığı. Ramallah, 2016.

Kudüs Niçin Önemli ve Tartışmalı Bir Şehir?. (2017).

European Parliament. Policy Briefing: Jerusalem: Heart of the Israeli-Palestinian Conflict. Belçika, 2012.

Korkmaz, Seyfullah., 2017, 'Cemal Paşa'nın Hatıralarına Göre I. Dünya Savaşında Filistin Cephesi', içinde Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, XLIII, 45-77.

<http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42248198> adresinden elde edildi.

Kudüs'ün Önemi ve Kısa Tarihi. (2017).<https://m.bianet.org/bianet/siyaset/192235-kudus-un-onemi-ve-kisa-tarihi> adresinden elde edildi.

<https://visualizingpalestine.org>

<http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/06/14/kudus-hakkinda-bilinmesi-gerekenler>

<https://israelipalestinian.procon.org/view.resource.php?resourceID=000635#hyksos>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kudus#2-fethedilisinden-hacl-i-istilasina-kadar>

<https://www.ntv.com.tr/sanat/3-bin-200-yillik-yazit-desifre-edildi-gizemli-deniz-insanlarianadoludan>,

e2OHPt8zMkuCACgOINFWBA

<http://www.beyaztarih.com/kudus-tarihi/yahudi-inancinda-kudus>

<https://www.britannica.com/topic/Arab-Executive>

<https://www.sabah.com.tr/kultur-sanat/2017/12/06/filistin-kitap-odulu-osmanli-subayina>

<http://www.aljazeera.com.tr/kronoloji/kronoloji-1915ten-gunumuze-filistin>

<https://mashable.com/2016/03/29/ottoman-jerusalem/#NzLWHmEB9EqL>

<https://onedio.com/haber/israil-in-gazze-ye-yaptigi-10-operasyon-337586>

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160516_sykes_picot_100_yil

<http://www.milliyet.com.tr/sykes-picot-anlasmasi-nedir--gundem-2247554/>

<http://www.ensonhaber.com/ii-abdulhamidin-seyhine-yazdigi-filistin-mektubu-2012-11-24.html>

<http://aa.com.tr/tr/dunya/filistinde-iskalin-yolunu-acan-balfour-deklarasyonu-100-yasinda/954461>

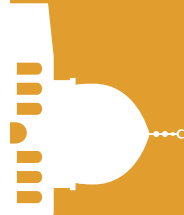
<http://www.sessiztarih.net/2014/05/camp-david-anlasmalari-nedir.html>

<http://t24.com.tr/haber/ilber-ortayli-kudus-hristiyanliga-teslim-edilince-muttefikimiz-almanya-bile-sevindi,509083>

<https://www.flickr.com/photos/143924134@N07/30933319363/in/photolist-P8tm9t>

<http://turknavy.blogcu.com/kudus-un-kaybedilisin-hazin-oykusu/6014124>

<https://www.facebook.com/notes/gonulden-mahyalar/ilhan-bardakcının-kudüste-yaşadığı-bir-hatıra-ilginç-ve-bir-o-kadar-da-ibret-ver/164344960245365/>

EĞİTİM, KÜLTÜR VE ARAŞTIRMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2018